

# Skjøtselsplan for Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan kystlynghei, Leka kommune, Trøndelag fylke.

---



# BIOREG AS

## Rapport 2019:09

<b>Utførende institusjon:</b> Bioreg AS <a href="http://www.bioreg.as/">http://www.bioreg.as/</a>	<b>Kontaktpersoner:</b> Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS Jacob Sandvik, grunneier	<b>ISBN-nr.</b> 978-82-8215-395-9
<b>Prosjektansvarlig:</b> Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: <a href="mailto:finn@bioreg.as">finn@bioreg.as</a>  Solfrid Helene Lien Langmo Tlf. 915 27 072 E-post: <a href="mailto:solfrid@bioreg.as">solfrid@bioreg.as</a>	<b>Oppdragsgiver:</b> Grunneier Jacob Sandvik	<b>Dato:</b> 10.12.2018
<b>Referanse:</b> Langmo, S.H.L. & Oldervik, F. 2018. Skjøtselsplan for Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan kystlynghei, Leka kommune, Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2019 : 09. ISBN; 978-82-8215-395-9		
<b>Referat:</b> Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for kystlyngheiene på øyene Hestøya, Burøya og Klakken i tillegg til på Senningan nordvest for sentrum på øya Leka i Trøndelag fylke. Hestøya og Burøya skjøttes i dag med brenning og beiting med utegangersau. Klakken beites med kviger på sommeren, mens Senningan i dag er uten skjøtsel. Her er det imidlertid planer om å gjenoppta beiting og sviing. Beitetrykket varierer mellom lokalitetene. Øyene har alle tre godt beitetrykk, mens lokaliteten på Senningan bærer preg av tidlig gjengroingsfase. Enkelte mindre arealer på Senningan er tilplantet med fremmede bartrær. Selv om skjøtselen ikke er optimal på Senningan, og det ikke har vært svidd her på lang tid, er lokaliteten fremdeles å regne som kystlynghei, og den har godt restaureringspotensiale. På de tre øyene er skjøtselen bortimot optimal. Rapporten gjør rede for de skjøtselstiltak som bør videreføres og settes i verk for å ta vare på de biologiske (og kulturelle) verdiene som er knyttet til lokalitetene.		
<b>4 emneord:</b> Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Kystlynghei		

Figur 1. 33N N7225305 Ø344897. Lyngheiene på Senningan er åpne, med gode muligheter for sviing. Bildet er tatt i nordvest. I bakgrunnen ser en litt av Klakken helt til høyre i bildet, og Hestøya og Burøya til venstre. Disse inngår også i skjøtselsplanen. Plantefeltet på Ytter Kråkberget til høyre i bildet bør hogges. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 26.06.2018.

## Forord

Etter forespørsel fra Jacob Sandvik, grunneier på Burøya, Hestøya og Senningan i Leka kommune, ble det utført kartlegging av naturtyper knyttet til kulturlandskapet på gården sommeren 2018.

Fra tidligere er det ikke registrert lokaliteter i Naturbase knyttet til de undersøkte områdene med unntak av naturtyper i sjøen. I 2018 ble det meste av utmarka på gården undersøkt med formål å registrere det som var av naturtypelokaliteter knyttet til kulturlandskapet. Dette resulterte i registrering av tre lokaliteter med kystlynghei, Senningan med verdien Viktig – B og lokalitetene Hestøya og Burøya, og Klakken, begge med verdien Svært viktig – A. I tillegg ble det registrert ei ålegraseng på Hestøya, også denne verdsett til Viktig – B. Dette er den eneste lokaliteten med ålegras registrert i kommunen (Kilde: Naturbase). Det er likevel grunn til å tro at flere lokaliteter finnes da ålegras er registrert flere steder i kommunen. Lokalitetsbeskrivelsene er basert på siste versjon av faktaark for naturtypen, i tillegg til at de er beskrevet i forhold til NiN 2.1.

Vi vil med dette takke Leka kommune v/ Kristin Floa for å ha fått i stand kartlegging av kystlynghei på Leka sommeren 2018, samt for nyttige innspill i forbindelse med kartleggingsarbeid og utforming av skjøtselsplaner. Takk også til grunneier for oppdraget, og for å ha bidratt til å øke kunnskapen om gården og dens historie. Grunneier stilte også villig opp ved den naturfaglige undersøkelsen, og ga oss en varm mottakelse ved vårt besøk i 2018!

Mjosundet i Aure 10.12.2018

Rissa 10.12.2018

Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Solfrid Helene Lien Langmo

Forord.....	3
1. Generelt om kystlynghei .....	5
1.1 Ulike typer kystlynghei.....	5
1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei.....	6
2. Om Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan - naturgrunnlag og dagens drift.....	7
2.1 Kort områdebeskrivelse av Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan .....	7
2.2 Driftsbeskrivelse.....	9
3. Skjøtsel av Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan – beskrivelse av planlagte tiltak .....	10
3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei .....	10
3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei .....	11
3.3 Lyngsviing.....	12
3.4 Restaurering av kystlynghei .....	13
3.5 Mål for skjøtsel på Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan .....	14
3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan .....	15
3.6.1 Beiterelaterte tiltak.....	15
3.6.2 Planer for sviing .....	16
3.6.3 Planlagte restaureringstiltak.....	18
3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak.....	19
3.7 Oppfølging av skjøtelsesplanen .....	20
4. Mer informasjon .....	20
5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokalitetene.....	22
5.1 Senningan.....	22
5.2 Hestøya og Burøya .....	26
5.3. Klakken.....	29
6. Kilder .....	33
7. Bilder .....	34
8. Artslister.....	44
8.1 Senningan.....	44
8.2 Hestøya og Burøya .....	45
8.3 Klakken.....	46
Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng .....	47
Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO .....	48
Vedlegg 3: Lokalitetsbeskrivelser andre naturtyper innenfor undersøkelsesområdet.....	50
Hestøya .....	50

## 1. Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.



Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlanterhavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

### 1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig

tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediaær bakli-hei, intermediaær kystlynghei, intermediaær tørr kystlynghei, intermediaær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skrånninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkelyng, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

## 1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

### *Sør-Norge*

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

### *Vest-Norge*

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkelyng, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

### *Midt- og Nord-Norge*

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttørkingsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og

rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

## 2. Om Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan - naturgrunnlag og dagens drift

### 2.1 Kort områdebeskrivelse av Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan

Områdene omfattet av skjøtselsplanen ligger helt nord på øya Leka lengst nord i Trøndelag. De består av tre øyer, i tillegg til et område på selve Leka Berggrunnen er varierende, og ute på øyene består den i hovedsak av gabbro, fyllitt og kiselstein. På Senningan består den av harzburgitt, Iherzolitt, dunitt og serpentinit. I forsenkninger og bergsprekker finnes basekrevende vegetasjon, mens oppe på selve heiene er det for det meste artsfattig, men likevel med innslag av kalkkrevende arter. Ute på øyene er vegetasjonen for det meste mer sluttet enn inne på fastlandet, der de spesielle bergartene bidrar til at den er mer utarmet. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende, men i enkelte søkk finnes tykke marine strandavsetninger, samt tynnere hav- og fjordavsetning og strandavsetning. Spredt finnes også mindre innslag av morenemateriale og torv og myr (Kilde: NGU). Moen (1998) plasserer Leka i sør- og mellomboreal vegetasjonssone, og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

Lynghieiene på **Hestøya og Burøya** er skjøttet med brenning, og fremstår som intakte lynghieier. På **Klakken** er det ikke brent, men beitet og også her er heiene i god hevd. Begge disse lokalitetene er derfor verdisatt som: Svært viktig – A. Inne på **Senningan** er gjengroingen kommet noe lenger, men restaureringspotensialet er godt. Lokaliteten er verdisatt til Viktig – B. Det er i første rekke innslagene av urte- og grasrike heier på kalkrik berggrunn, store sammenhengende arealer med lyng i forskjellige aldersklasser og store variasjoner i landskap og naturtyper som er med å trekke verdien av lokalitetene opp. Interessen for å drive tradisjonell skjøtsel i kystlynghieia her samt at området allerede er i bruk som beiteområde er også faktorer som virker positivt på verdien. Gjengroingen på Senningan er derimot med å trekke verdien noe ned. Her er imidlertid restaureringspotensialet godt. Det er også områder med naturbeitemark og strandenger her, samt at dyrene lett finner ly og vann. Alt dette er med å forsterke verdien av området. På Hestøya ble det i forbindelse med undersøkelsene avgrenset en ålegraseng med verdi Viktig – B. Denne er den eneste registrerte i Naturbase i sitt slag i Leka kommune (per 15.03.2018). Den må sees i sammenheng med kystlynghieia da de inngår i beitegrunnlaget. Slike områder er også svært viktige for fugl.

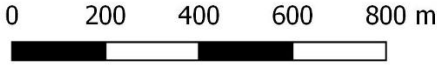
De avgrensede lokalitetene med kystlynghieier er på til sammen 1220 daa, og er etter DN Håndbok 13 for det meste å regne som olivinhei og rik tørrhei. Det er vekslende fuktighetsforhold, med tørre knauser og sørvendte skråninger, og fuktige søkk og nordvendte skråninger. I tillegg finnes partier med strandeng, intermediære til ekstrerike myrer, tjern og dammer, og svakt kalkrike semi-naturlige enger. Etter NiN er kystlynghieiene å regne som svakt kalkrik kystlyng ute på øyene, og sterkt kalkrik kystlynghieier med definierende uLKM bKa (uLKM berggrunn med avvikende kjemisk sammensetning). De sterkt kalkrike heiene finnes først og fremst på Senningan. Heiene er likevel for det meste artsfattige, men en art som vårmarihand går igjen over store deler av lokaliteten. I tillegg finnes arter som reinrose, gulmaure, svarttopp, hårstarr, rødsildre, gulsildre, taglstarr, vill-lin, jåblom, fjellarve, blåstarr, bjørnebrodd, dvergjamne og hvitmaure. Det ble også registrert en del kalkkrevende moser. At store deler av heiene er såpass artsfattig på Senningan, skyldes at olivin er rik på tungmetaller.



**Hestøya  
Burøya  
Klakken  
Senningan**

**Tegnforklaring**

- Nye lokaliteter
- Kystlynghei
- Myr
- Beite/strandeng
- Ungskog



Målestokk: 1:13 000



Figur 2. Kartet viser lokalitetene avgrenset ved undersøkelsene i 2018. Myr er markert med blå farge, strandeng og beiteområder med grønt, ungsog/plantefelt med blågrønn farge, og kystlyngheiene med lys grå farge. Legg merke til at enkelte partier med svært mye nakent berg er holdt utenfor markeringen av kystlynghei. Dette er gjort fordi sving her for det meste vil være svært vanskelig. Kartet er utarbeidet i Qgis med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.



Lokalitetene er, med unntak av Klakken, topografisk varierte med knauser og søkk, noe som gir gode skjulmuligheter for beitedyr uansett vindretning. Innslag av strandenger og beitemarker, samt flere større og mindre dammer og tjern, gjør at områdene egner seg godt som sauebeite. Områdene på Senningan er ikke gjerdet inne med tanke på sauebeiting. Særlig inne på Senningan finnes det større områder med mye nakent berg. Her forekommer vegetasjonen bare i sprekker, og en del av disse arealene vil være vanskelig å svi på grunn av at vegetasjon bare opptrer sporadisk.

## 2.2 Driftsbeskrivelse

Driftsbeskrivelsen er utarbeidet i samarbeid mellom Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS og grunneierne i forbindelse med den naturfaglige undersøkelsen, og i senere samtaler.

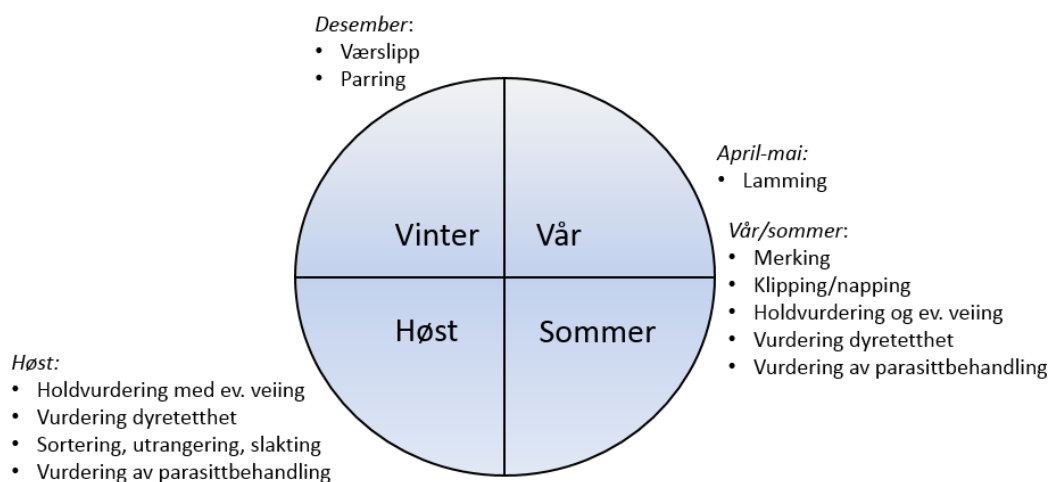
<b>Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse:</b> 04.12.2018
<b>Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart):</b> I dag er Hestøya og Burøya beita med utegangersau, mens Klakken beites med kviger på sommeren. Området på Senningan er ikke gjerdet inne for beiting.
<b>Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene:</b> Hestøya og Burøya beites med 10 vinterfôra utegangersau og 13-16 lam. Klakken beites med 2-3 kviger om sommeren. Senningan er i dag uten beite.
<b>Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart):</b> Det meste av området, med unntak av et par mindre områder på Hestøya og Burøya i 2015 og 2016, er ikke noe svidd i nyere tid.
<b>Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing:</b> Hestøya og Burøya har vært rydda for søppel fra 2010.
<b>Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)?</b> Tidligere er området beitet med kyr og sauer. Sauene forsvant på 60-70-tallet, og kyrne ca. i 1970. Områdene har stått mer eller mindre uten skjøtsel siden. På Hestøya og Burøya var det også villsau noen år rundt år 2000. I en periode var her også ganske hardt beita med geit.
<b>Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres?</b> Beitetrykket på Senningan må økes sammenlignet med i dag, om områdene ikke skal gro ytterligere igjen.
<b>Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)?</b> Både på Senningan og rundt er det flere plantefelt, for det meste bestående av bergfuru, men også noe vrifuru og norsk furu. Det er også dokumentert spredning av sitka-/lutzgran. Bartrærne sprer seg i lokaliteten. Før skjøtsel kan igangsettes, bør de aller fleste plantefeltene i tillegg til frøspredde planter fjernes.
<b>Beskriv rutiner for tilsyn og sanking:</b> Tilsyn i alle fall hver uke. Dette gjelder både sauer og kviger.
<b>Beskriv tilgang til ly på beite:</b> Spredt på alle øyene og på Senningan finnes godt med beitearealer og strandenger. I tillegg later det til at det tidligere har vært mer gras i områder der det i dag er einer og lyng. Dette gir godt grunnlag for beite. Det er problemer med vanntilgang på Klakken om det blir for tørt/for kaldt. Denne vil derfor gå inn som forvaltningsområde sammen med de andre lokalitetene. Sauen benytter bjørkeholt på Hestøya og Burøya som leplasser. Disse må få stå ved brenning. På Klakken er det få områder med skikkelig le, men denne ligger mer i ly av de andre øyene slik at den ikke er fullt så værutsatt. I Senningan er landskapet variert og sauene vil finne ly uavhengig av vindretning.

**Beskriv rutiner for eventuell nødføring og plassering av fôrplass:**

Nødføring har til nå ikke vært nødvendig på Hestøya og Burøya. På Klakken går dyrene bare deler av året slik at det ikke har vært aktuelt. Om det skal etableres en slik plass på Senningan, vil det være naturlig å gjøre dette øst i lokaliteten eller helt i vest. Her er det grei adkomst til vei, samt at områdene ligger i le for vind og vær.

**Beskriv vanntilgang til dyra på beite:**

Det finnes mange mindre dammer og tjern innenfor lokaliteten, slik at vanntilgangen i utgangspunktet er god. Vær imidlertid obs på at disse kan bunnfryse på vinteren. Sauene som beiter på Hestøya og Burøya har gått der i flere år, men det har ikke vært problem med vanntilgang til nå.

**Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»):****Driften gjennom året – legg til aktiviteter:****Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?**

Det er ønsker om å starte med restaurering og gjenåpning av lokaliteten på Senningan, samt å benytte Burøya, Hestøya og Klakken videre på dagens nivå.

**Andre kommentarer:**

Flere kulturminner er registrert innenfor lokaliteten (se fig.3).

### 3. Skjøtsel av Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan – beskrivelse av planlagte tiltak

#### 3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

## 3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se [www.lovdata.no](http://www.lovdata.no). Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvedet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å føre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

### *Gammelnorsk sau og andre husdyrslag*

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter. Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.



Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalet raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, chevot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

### **3.3 Lyngsviing**

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle

erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.



I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

### 3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauen. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

### 3.5 Mål for skjøtsel på Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan

SKJØTSELSPLAN			
<b>Dato utarbeiding av skjøtelsesplan:</b> 12.03.2019			
<b>Dato befaring:</b> 25.06.2018			
<b>Dato samtale med grunneier/bruker:</b> 26 og 27.06.2018			
<b>Utformet av:</b> Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik			<b>Firma:</b> Bioreg AS
<b>UTM sone:</b> 33	<b>Nord:</b>	<b>Øst:</b>	<b>Gnr./Bnr.:</b> 15/1, 15/2, 15/5, 15/7, 15/8, 15/9, 15/10, 15/11, 15/14, 15/15, 15/16, 15/17, 15/18, 15/21, 15/22, 15/23, 15/91
<b>Senningan</b>	7225072	345312	
<b>Hestøya og Burøya</b>	7226406	345411	
<b>Klakken</b>	7225681	346004	
<b>Areal (nåværende):</b> 1160			<b>Areal (etter evt. restaurering):</b> 1120
<b>Del av verneområde:</b> Hestøya, Burøya og Klakken er en del av Leknesøyene dyrefredningsområde.			<b>Hvilket vern:</b> Dyrefredningsområde. <b>Verneformål:</b> «Formålet med fredningen er å bevare et stort våtmarksområde bestående av en rekke grasbevokste øyer/holmer og skjær i sin nåværende tilstand uten større tekniske inngrep, og å verne om det spesielt rike og interessante fuglelivet som er knyttet til området».
<b>Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke:</b>			
<p>Leknesøyene er oppgitt å være hekkeområde for sjøfugl. De grunne buktene og vikene både her og på Senningan er trolig også viktige for ender og vadefugler. Skjøtsel her bør skje på en måte som ikke forstyrrer fuglene i hekketida. Også hensyn til eventuelle hensynskrevende fuglearter bør tas, om slike finnes.</p> <p>Spredt rundt omkring i lokaliteten på Senningan finnes gravrøyser og gravfelt fra jernalderen. Alt dette er automatisk fredete kulturminner som en må ta hensyn til blant annet ved ferdsel og rydding av skog.</p>			
MÅL			
<b>Hovedmål for lokaliteten:</b>			
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Lokalitetene skal være en del av et større kulturlandskap med kystlyngheier på Leka.</li> <li>- Verdien på lokalitetene, og dermed også beiteverdien i området, skal økes gjennom gjenopptagelse av lyngsviing og rydding av plantet og frøformert skog.</li> </ul>			

<ul style="list-style-type: none"> <li>- Lokalitetene skal videre holdes åpne og uten/med lavt innslag av fremmede arter, noe som oppnås gjennom kombinasjon mellom sauebeite store deler av året og lyngsviing.</li> </ul>
<p><b>Konkrete delmål:</b></p> <p><b>Restaurering:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- I en restaureringsfase må busker og trær ryddes og fjernes før brenning. Spesielt er det viktig å ha fokus på fjerning av bergfuru/vrifuru og sitka-/lutzgran som er i spredning på Senningan. Enkelte lauvkratt kan med fordel settes igjen som mat for sauene. Områdene med lauvskog på Hestøya og Burøya får stå, som le for beitedyrene.</li> </ul> <p><b>Beite:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Hestøya og Burøya beites i dag med sau året rundt. Driften skal, og ser ut til, å være tuftet på et opplegg som sikrer god dyrevelferd. Sauene skal ha tilgang på naturlige leplasser, og hvis dette ikke finnes må det settes opp leskur. Om Klakken skal benyttes som sauebeite store deler av året, bør en vurdere leskur her. Dyrene skal også ha regelmessig tilsyn, og om nødvendig gis tilleggsfôr, noe som med fordel kan gjøres helt øst eller vest i lokaliteten på Senningan der det er godt med ly og lett tilgang fra vei. På Hestøya og Burøya har det til nå ikke vært behov for tilleggsfôring.</li> </ul> <p><b>Lyngsviing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gjennom gjenopptagelse av lyngsviing, skape en mosaikk av røsslyng i forskjellige aldersstadier. Sviingen vil i sin tur øke den totale beiteverdien på området.</li> </ul>
<p><b>Ev. spesifikke mål for delområde(r):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Spredt i lokaliteten finnes områder som er tett tilplantet med bergfuru/vrifuru og sitka-/lutzgran. For at disse områdene skal kunne skjøttes med kontrollert brenning, må trærne fjernes.</li> <li>- Også ellers i lokaliteten finnes frøspredde eksemplarer av fremmede furu-arter, samt noen få klynger med sitka-/lutzgran og noe norsk gran (lave kloner). Det er en målsetning å fjerne mesteparten av disse trærne.</li> <li>- Restaurering av Senningan</li> </ul>
<p><b>Tilstandsmål arter:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Oppnå mosaikk av røsslyng i ulike aldersstadier.</li> <li>- Øke innslaget av urter og gras.</li> </ul>
<p><b>Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Fjerne plantefelt og frøspredde individer av bergfuru/vrifuru og sitka-/lutzgran</li> </ul>

## 3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Hestøya, Burøya, Klakken og Senningan

### 3.6.1 Beiterelaterte tiltak

#### Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:

En driftsform med helårs utgangardrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det er Mattilsynet som setter kriterier for driftsopplegget samt for et tilsyn som tar høyde blant annet behov for tilleggsfôring og ly når forholdene krever det. Området på Hestøya og Burøya beites i dag med 10 vinterfôra utegangersau. Et dyretall og en skjøtsel som ser ut til å fungere godt. På Klakken beiter bare kviger på sommeren. Denne øya bør ved helårs sauebeiting, inngå og sees i sammenheng med de andre øyene, da det trolig er vanskelig å sørge for tilstrekkelig vannforsyning i veldig kalde/veldig tørre perioder. Senningan beites ikke, og er ikke gjerdet inne med tanke på beiting/brenning.

Sauene på Hestøya og Burøya tilleggsføres ikke i dag, da dette til nå har vært unødvendig. Ved foring av sauene på Senningan, kan dette med fordel gjøres helt øst eller vest i lokaliteten der det er godt med ly og lett tilgang fra vei. Senningan er i dag i ferd med å gro igjen på grunn av manglende skjøtsel. Hestøya, Burøya og Klakken har tilfredsstillende skjøtsel og tilfredsstillende beitetrykk. Skjøtselen av Senningan bør legges opp som ute på øyene, og baseres på utegangerdrift. Aller helst bør dyrene gå ute hele året, eventuelt bør beitesesongen strekkes så langt det er forsvarlig. Beitetrykket må overvåkes nøye for å unngå overbeiting på nysvidde områder hvor beitepresset kan bli svært stort. Det er også viktig å merke seg om beitepreferansene på området endres når det gjerdes inne og mye av skogen fjernes. Regulering av beitet ved hjelp av strøm kan bli aktuelt hvis det viser seg at beitetrykket blir for stort eller veldig skjevfordelt innenfor lokaliteten. Hvorvidt dette må iverksettes, er imidlertid ikke mulig å forutse.

Skulle det vise seg at det blir behov for det, vil en komme med forslag om å sette opp et par leskur på Senningan, gjerne ett i den østlige og ett i den vestlige delen. Det finnes flere små knauser som det kan være aktuelt å sette leskur inntil slik at de ikke blir ødelagt av vind og vær. Områder der det er planlagt satt igjen skog på Hestøya og Burøya som le for dyrene, er markert med **rosa farge på fig 3**. Om det skal gå dyr hele året på Klakken, bør leskur settes opp på østsida av øya.

Det finnes mange større og mindre dammer og tjern på Hestøya og Burøya. Her har ikke vanntilgang vært noe problem til nå. På Senningan renner Senningsbekken ut sentralt i lokaliteten. Denne er såpass stor at den vil sikre vanntilgang store deler av året. I tillegg finnes også en del mindre dammer og tjern også her. Vanntilgangen bør imidlertid holdes under oppsikt og en må derfor forsikre seg om at dyrene har nok vann i ekstreme kuldeperioder.

<b>KOSTNADSOVERSIKT</b>	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<b>Tiltak, beiting og tilrettelegging for beiting:</b>			
Beiting fortrinnsvis med utegangersau året rundt. Regulering av beitetrykk ved inngjerding av lokaliteten/deler av den.	Årlig	1220 daa	
Inngjerding av Senningan.	2019-2020	2 mann i 10 dager à 7,5 timer pris per time kr 300 = 45 000,-	
<b>Utstysbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting:</b>			
Utstyr knyttet til vedlikehold av gjerder: Nettinggjerde, stolper, jernstolper, bor for å feste jernstolper i berget, motorsag, ryddesag, grunder. Utstyr for elektrisk gjerding ved behov.			

### 3.6.2 Planer for sviing

#### Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

Noe av formålet med sviingen er som nevnt å lage en mosaikkstruktur av lyng i ulike aldersfaser, og en bør derfor legge opp til å spre brannflatene utover. Det bør stå igjen en del kantsoner med eldre lyng. Sviing bør fortrinnsvis skje i striper og flekkvis, snarere enn i sirkler. Brenninga må skje når bakken er frossen eller våt, men lyngen likevel er så tørr at den lar seg brenne. Dette for å spare røtter og frøbank,



men også for å unngå å sette fyr på selve torva. Det er også viktig med gunstig vindretning i dette området, med tanke på at det er bebyggelse vest for området. Slike forhold er ikke alltid til stede, og en vil etter hvert oppdage at det ikke er sikkert en får brent like mye (eller noe som helst) alle år. Om det et år ikke lar seg gjøre å brenne i løpet av vinterhalvåret kan dette gjennomføres et senere år.

Ved sviing av små flater kan en likevel enklere se hvordan sviingen slår ut på lyngen (særlig der mye av den gamle lyngen er død og en enda ikke helt ser hvor mye som spirer fra røtter/frøbank på grunn av beitetrykket i området). Sviing bør i første rekke skje i områder med gammel, levende og grov lyng, eller i områder med mye død lyng der en samtidig ser at det står igjen noe av den gamle lyngen, eller der det er tydelig at den kommer opp igjen fra frøbank/gamle røtter.

Lokalitetens areal er på 1220 daa. Innenfor dette arealet, finnes ca. 10 daa som er å regne som myr. I tillegg finnes godt utviklede partier med strandeng og beitemarker, ca. 80 daa. Ut over dette finnes større partier med nakne berg som heller ikke er aktuelle for sviing. Dette utgjør til sammen ca. 170 daa. Også innenfor områdene som er å regne som kystlynghei, finnes partier med nakne berg og grunnlendt mark der sviing bare vil kunne utføres punktvis. Det finnes også ca. 50 daa plantefelt som må fjernes før arealene kan svis. Også ellers, og kanskje særlig i øst, finnes unge trær spredt. Også det meste av dette bør fjernes. Ut fra dette regner en med at det totale svibare arealet innenfor lokaliteten i dag (**markert med mørk blå farge på fig. 3**) er rundt 900 daa. De største sammenhengende svibare partiene finnes på øyene og nord i lokaliteten på Senningan.

Innenfor de større sammenhengende svibare arealene, bør det legges opp til en mosaikk med brannflater. Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Det finnes brannflater i området som viser god revegetering etter få år (5-10 år). Imidlertid er det lite røsslyng innenfor en del av disse flatene, og anbefalt tid mellom hver brenning er derfor satt på generelt grunnlag til 10-20 år. Skal en gå ut fra en rotasjonstid på lyngen på 20 år vil dette tilsa at det svis et areal på i overkant av 45 daa hvert år fordelt på alle lokalitetene. Trolig er det mer realistisk å legge opp til å svi ca. 20 daa per år. I de første årene kan en med fordel prioritere arealer med mye gammel lyng og arealer med mye død lyng etter tørken i 2013. Lar det seg ikke gjøre å svi store flater, vil en anbefale forsøk med punktsviing, da all sviing her vil være verdifull for å se hvordan lyngen responderer. Størrelsen på brannflatene må uansett tilpasses terrenget og tilgjengelig mannskap. Når det aller meste av ungsbogen er fjernet fra lokaliteten vil en trolig kunne svi noen større arealer, opp mot 30-40 daa. Arealene på Senningan som kan svis sammenhengende ligger naturlig adskilt inne mellom berg og grunnlendt mark. En bør unngå å svi hele øyer samtidig.

Hvilke arealer en svir når, og om en i det hele tatt får til å svi, vil være avhengig av vær og vindforhold. Etter første sviing vil en vite mye mer om hvordan lyngen innenfor lokaliteten responderer på sviing, og hvordan det står til med lyngens evne til å regenerere. Det er viktig at vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene registreres og noteres for å kunne anslå regenereringshastigheten til lyngen, for så eventuelt å korrigere tidsperioden mellom hver brenning. Noter gjerne også hvilke urter som etter hvert blir dominerende, samt hvor fort de ulike artene går tilbake. Slik kunnskap er verdifull når en senere skal se på vegetasjonsutviklingen på lokaliteten i et lengre tidsperspektiv. Ut over de markerte svibare arealene, kan også enkelte mindre partier ellers i lokaliteten der det finnes gammel grov lyng svis punktvis.

Lyngsviingen i området opphørte for flere generasjoner siden, og det er i en startfase nødvendig at brukerne blir kurset i lyngsviing av kompetent personell. Samarbeid med andre krefter i Leka kommune med erfaring innen lyngsviing vil være naturlig. Det samme er deltagelse på kurs i lyngsviing andre steder i kommunen/fylket.

Det er svært viktig å være oppmerksom på at sitka-/lutzgran og eventuelt også bergfuru/vrifuru kan spire i store mengder i brannflater i kystlynghei. Hvis dette skjer, må småplantene fjernes etter hvert om de

ikke beites. Det samme gjelder også for andre treslag, og også andre urter, som eventuelt viser seg å bli et problem. Ved undersøkelsene i 2018 ble det ikke registrert spirer av fremmede bartrær i svidflatene på Hestøya og Burøya. Det er viktig at slike eventuelle planter fjernes tidlig, eller stubbes svært lavt. Rydding av en kystlyngheilokalitet på Stokkøya i Åfjord viste at sitka-/lutzgran er i stand til å sette nye skudd langt nede på stammen om det står igjen grønne deler etter at treet er kappet ned.

Sett i forhold til terrenget er det oftest en fordel å starte brannen nederst i hellinger og la den utvikle seg oppover. Dette forutsetter likevel at brannen stopper når den kommer til toppen og ikke fortsetter på andre siden av haugen. Opparbeidelse av branngater kan derfor være nødvendig, særlig om arealene på motsatt side av haugene er dominert av ungsskog. Lyngbrenning er krevende og en full mestring av denne skjøtselen vil strekke seg over mange år. Når man skal opparbeide seg erfaring med lyngbrenning anbefales det å starte brenning i enkle områder som er naturlig avgrenset i terrenget. Det er også viktig at disse områdene ikke er for store. Hvis en er utrygg i forhold til brenning vil det være naturlig å leie inn hjelp fra erfarent hold i startfasen. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning, men da under forutsetning av at det ikke er hekkende fugl i området (jf. retningslinjene til SNO i vedlegg 2).

Det er også viktig at sviingen legges opp slik at arealer med trær som skal stå igjen som ly for sauene ikke brennes. I eller nær disse treklyngene bør en kun punktsvi gammel lyng.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<b>Tiltak sviing:</b> Forsøk på sviing av sammenhengende arealer i tillegg til punktsviing av mindre områder med eldre/død lyng.	Ca. 20 daa årlig i en femårsperiode <sup>1</sup>	20*1000kr/daa = 20 000 kr	
<b>Utstysbehov knyttet til sviing:</b> Brannsmakker, gassbrenner, kompetent personell			

### 3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

#### Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:

Å restaurere lokaliteten på Senningan vil bli et omfattende arbeid, men er begrenset til noen få tiltak. Generelt bør oppslag med busker/trær hogges ut ved høyde over ca. 1 meter for å forhindre videre gjengroing. Einerbusker brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men skulle store busker/stammer stå igjen etter brann bør disse fjernes. Einerlik kan i sin tur bidra til å binde jorda, særlig i bratte skråninger og hindre erosjon på grunn av sauetråkk som kan oppstå på grunn av høyt beitetrykk i nysvidde områder. En bør vurdere om disse skal få stå noen år før de eventuelt fjernes. Unntak for fjerning av skog er arealer som er avmerket som leområder. Dette gjelder et par arealer på Hestøya og Burøya, samt noe skog på Senningan.

<sup>1</sup> Skal en få svidd så mye som 10 daa årlig, som det legges opp til når lokaliteten er restaurert, er det naturligvis en forutsetning at en først starter med rydding av ungsbogen innenfor lokaliteten.

Generelt bør ryddeavfall brennes utenfor lokaliteten, men i og med at dette vil medføre mye kjøring, vil en foreslå at det etableres bålplasser på stredene innenfor lokaliteten (først og fremst på rene steinstreder fremfor arealer med tangvoller og i strandenger). I tillegg kan det etableres faste bålplasser i de gamle plantefeltene, og fortrinnsvis i søkk eller ute på åpne bergflater. Transporten kan med fordel skje på frossen mark, særlig om en bruker traktor/ATV i til denne jobben. Om det finnes større plantefelt med sitka-/lutzgran i nærområdene som kan stå i fare for å spre seg inn på lokaliteten i stort omfang, bør en også vurdere å fjerne disse i samarbeid med grunneier.

Mekanisk fjerning av trær innenfor arealene med kulturminner markert med **gul farge på fig. 3** bør utføres med forsiktighet slik at en unngår ødeleggelse av strukturen i røysene.

<b>KOSTNADSOVERSIKT</b>	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<b>Spesifikke restaureringstiltak:</b> Hogst av plantefelt innenfor lokaliteten.	2019-2021	2 mann i 50 dager à 7,5 timer, pris per time kr 300,- alt inkl. Gir en arbeidskostnad på kr 225 000,-	
<b>Utstyrskrav knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter:</b> Motorsag, ryddesag, verneutstyr, ATV/lett traktor (kun på frossen mark)			

### 3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

<b>ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK</b>			
<b>Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting.</b> Plukking av søppel kan med fordel holde frem på øyene.			
<b>KOSTNADSOVERSIKT</b>	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<b>Tiltak:</b> Søppelplukking	Årlig	40 timer per år, pris per time kr 300,- Gir en arbeidskostnad på kr 12 000,-	
<b>UTSTYRSBEHOV</b> Søplesekker, hansker og utstyr for forsvarlig håndtering av søppelet. <b>Annet:</b> -			

### 3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

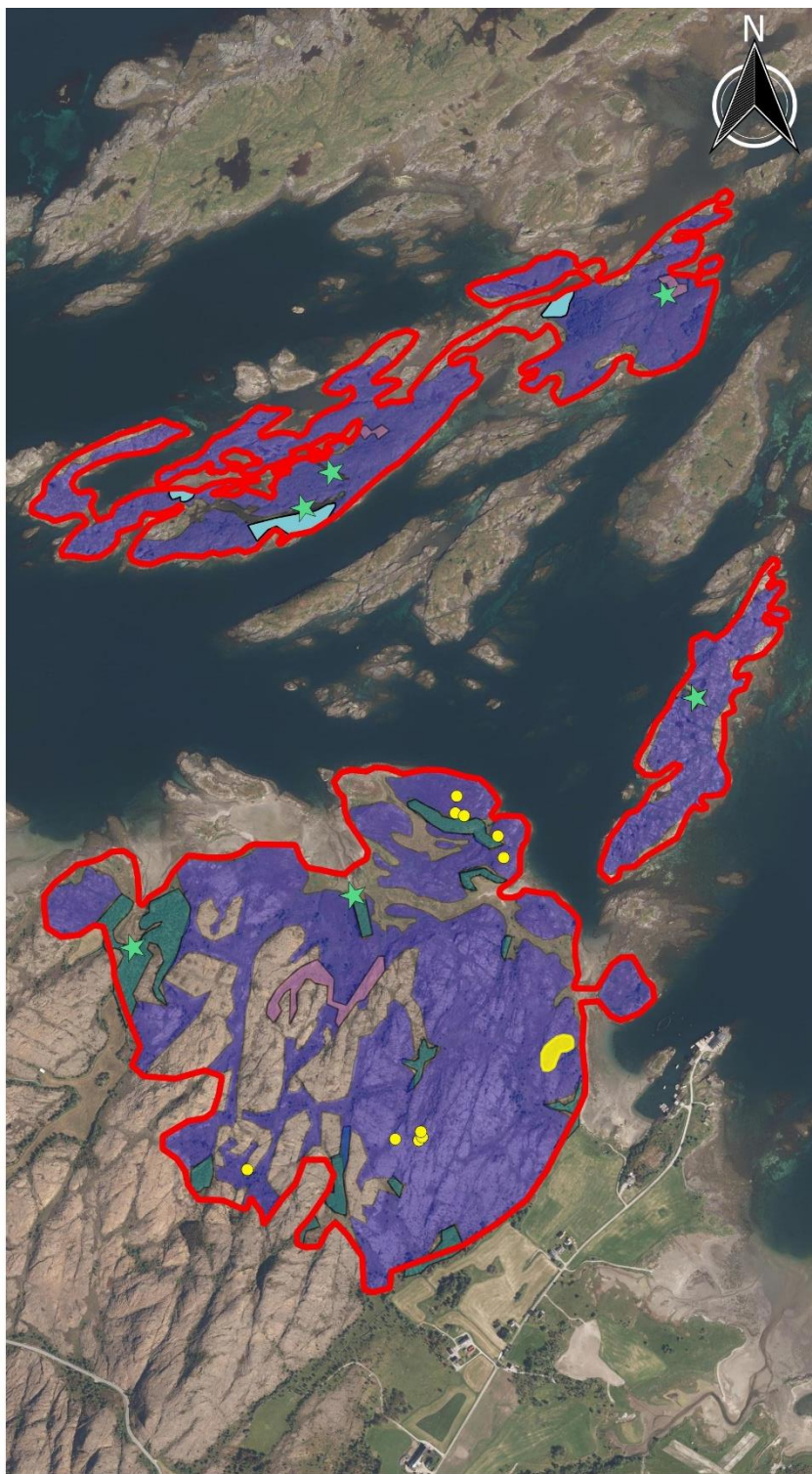
<b>OPPFØLGING</b>
<b>Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år:</b> Ja
<b>Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:</b> Beitemarksopp kan med fordel kartlegges særlig ute på øyene og i beitemarkene rundt Senningslættå, der det finnes engflekker som ser ut til å ha godt potensiale for beitemarksopp. Det vil være behov for å følge med på om sitka-/lutzgran eller bergfuru/vrifuru spirer i stort omfang i arealer som svis.
<b>Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert:</b>
<b>ANSVAR</b>
<b>Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen:</b> Jacob Sandvik, grunneier

### 4. Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på MDs hjemmesider: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lynghelandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norsk rødliste for naturtyper fra 2018: <http://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>



## Hestøya Burøya Klakken Senningan

### Tegnforklaring

- Nye lokaliteter
- Svibart areal
- Svidde arealer
- Ungskog
- Leområder
- Kulturminner
- Kulturminner punkt
- ★ Drikkevannskilde

Målestokk: 1:13 000

0 200 400 600 800 m



 BIOREG AS

Figur 3. Kartet viser en oversikt over det svibare arealet innenfor de aktuelle lokalitetene markert med blå farge. Svidde arealer på Hestøya og Burøya er merket med lys turkis farge. Ungskog/plantefelt der en bør prioritere fjerning er merket med blågrønn farge. Videre er kulturminner markert med gult og leområder med skog som skal stå igjen på Hestøya og Burøya markert med rosa. Kartet er utarbeidet i QGIS med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

## 5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokalitetene

### 5.1 Senningan

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
<b>Navn på lokaliteten:</b> Senningan		<b>Kommune:</b> Leka		<b>Områdenr.:</b>	
<b>ID i naturbase:</b> NY		<b>Registrert i felt av:</b> Solfrid Helene Lien Langmo		<b>Dato:</b> 26.06.2018	
<b>Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige):</b> Jacob Sandvik, grunneier				<b>Skjøtselsavtale:</b> Inngått år: Utløper år:	
<b>Hovednaturtype etter NiN (% andel fordeling):</b> Kystlynghei (T34) 60 %			<b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) 60 %		
<b>Tilleggsnaturtyper/mosaikk etter NiN (% andel fordeling):</b>  Nakent berg (T1) (20 %)  Grunnlendt mark (T2) (10 %)  <b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Semi-naturlig eng (T32) Semi-naturlig strandeng (T33) Strandeng (T12) Driftvoll (T24) Jordvannsmyr (V1)			<b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8) (bK trinn a). Lite uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7) (bK trinn a). Til sammen ca. 20 %  Åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-7), åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5), åpen sterkt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-8) og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6). Til sammen ca. 10 %.  <b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8) Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20) Strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1) Nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) Øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2) Beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1) Tidligere kalkrike myrkanter (V1-C-8) Sterkt intermedieære og litt kalkrike myrkanter (V1-C-7)		
<b>Verdi (A, B, C):</b> B			<b>Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):</b> Foto		
<b>Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):</b> P1Obb – Et naust er reist ved sjøen øst i lokaliteten. P1Sp – deler av lokaliteten er tilplantet med fremmede bartrær.					
<b>Stedkvalitet</b>		<b>Tilstand/Hevd</b>		<b>Bruk (nå):</b>	
< 20 m		God		Slått	
20-50 m	x	Svak	x	Beite	(x)
50-100		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	
				Park/hagestell	
<b>Vegetasjonstyper:</b> Tørr lynghei (H1) Tørr gras-urterik hei (H2) Bergknaus og bergflate (F3) Frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet (G7) Vekselfuktig baserik eng (G11) Nedre og midtre salteng (U4) Øvre salteng (U5) Flerårig gras/urte-tangvoll (V2) Ekstremrik fastmattemyr (M3) Middelsrik fastmattemyr (M2)					

**OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)****Innledning:**

Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 26.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtelsesplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Området har vært undersøkt tidligere, og det finnes noen registreringer i Artskart av karplanter fra 1993 og 1995. I tillegg inngår områdene på Senningan i allerede eksisterende skjøtelsesplan for Hestøya, Burøya og Senningan (Hasselvold, 2013). Disse registreringene består utelukkende av trivielle karplanter. I tillegg finnes det en del registreringer av fugl fra Leknesøyene i nordvest. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 50 meter.

**Beliggenhet og naturgrunnlag:**

Lokaliteten ligger nordvest på øya Leka. Her ligger den nordvendt, og for det meste i le for vind og vær. Den varierer en god del topografisk med knauser og søkk. I nord, inne i Senningsbukta og øst for denne, forekommer partier med strandenger og beitemarker. Inne mellom knausene med lynghei finnes partier med beitemarker og myr. Lenger sør i lokaliteten finnes større partier med nakent berg der partiene med lyng ligger mer spredt. Lokaliteten grenser for det meste til intensivt oppdyrkede enger og gårdsbruk, og til arealer som stort sett utelukkende består av nakne berg og der vegetasjonen er svært sparsom. Ut fra dette er grensen i sør noe skjønnsmessig satt. I nord grenser lokaliteten til havet. I forsengkninger og bergsprekker finnes basekrevende vegetasjon, mens oppe på selve heiene er det for det meste artsfattig, men likevel med innslag av kalkkrevende arter. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, lherzolitt, dunit, serpentinit. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende, eller består av tynt humusdekke over berggrunnen, men i enkelte søkk finnes tykke marine strandavsetninger, samt tynnere hav- og fjordavsetninger og strandavsetninger. Spredt finnes også mindre innslag av morenemateriale og torv og myr (Kilde: NGU). Strandavsetningene ser ut til å bestå delvis av skjellsand og delvis av grovere sand og grus. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sør-boreal vegetasjonssone, og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

**Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:**

Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som olivinhei (60 %). I tillegg til kystlynghei finnes betydelige arealer med kalkrike nakne berg og grunnlendt mark (til sammen omtrent 30 %). De siste 10 prosentene er fordelt på en rekke naturtyper, deriblant strandeng, rikmyr og semi-naturlig eng (naturbeitemark). Etter NiN 2.1 er kystlyngheiene regnet som sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) (60 %) med bK trinn a (berggrunn med avvikende kjemisk sammensetning trinn a – ultramafisk). Arealene med nakent berg regnes som uttørkingseksponerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8) (bK trinn a) og lite uttørkingseksponerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7) (bK trinn a). Til sammen utgjør disse ca. 20 % av lokalitetens totalareal. Det finnes også betydelige arealer med grunnlendt mark (ca. 10 %) av typene åpen svakt kalkrik og åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5 og T2-C-7) og åpen svakt kalkrik og åpen sterkt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6 og T2-C-8). Engarealene regnes som sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8). Ellers finnes enkelte myrarealer som regnes som temmelig til ekstremt kalkrike myrkanter (V1-C-8) og sterkt intermedieære og litt kalkrike myrkanter (V1-C-7). I enkelte av de største sammenhengende myrarealene finnes også fragmenter av fattigere myrtyper. Langs sjøen finnes partier med strandenger fordelt på kartleggingsenhetene strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1), nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) og øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2), i tillegg til små områder med beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1). Naturtypen kystlynghei er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2018. Også rik åpen sørlig jordvannsmyr og semi-naturlig strandeng regnes som sterkt truet (EN) på samme liste. Semi-naturlig eng, åpen grunnlendt kalkrik mark i sør-boreal sone og strandeng er regnet som sårbar (VU).

**Artsmangfold:**

Røsslyng dominerer store partier innenfor lokaliteten sammen med mye krekling og blokkebær. Særlig er sluttet lyngvegetasjon godt utviklet i nord. I skråningen i vest finnes også partier med en god del blåbærlyng. I tillegg finnes store partier der urter og gras er mer fremtredende, og lyngen spiller en mindre rolle. Det ble det registrert arter som rødsildre, lodnerublom, fjellsmelle, kattedot, blåstarr (partier med blåstarr-eng), vill-lin, vanlig nattfiol, grov nattfiol, vårmarihand, fjellfrøstjerne, dvergjamne, fjellsmelle, storblåfjær, gjeldkarve, hårstarr, flekkmure, hvitmaure, gulmaure, fjelltistel, loppestarr og murburkne. Myrer og fuktige søkk inneholder for det meste krevende vegetasjon og er dominert av

brunmoser som myrstjernemose, fettmose, brunmakkose og kammose i tillegg til mindre partier med torvmoser. Av arter kan ellers nevnes enghumleblom, jåblom, dvergjamne, engstarr, taglstarr, særbustarr, loppestarr, myrsnelle, myrsauløk, småsivaks, svarttopp, bjørnebrodd, gulsildre, fjelltistel, engmarihand, vanlig nattfiol, sumphaukeskjegg, breimyrull og blåstarr. I de fuktigste partiene og i dammene forekommer i tillegg strengstarr og bukkeblad.

De fleste strandengene er små, men godt utviklet og med arter som buestarr, fjærekoll, fjæresauløk, strandkjempe, fjæresivaks, saltgras sp., gulaks, rødsvingel, rundbelg, tiriltunge og mjørdurt. Sentralt i lokaliteten rundt utløpet av Senningsbekken finnes også et større parti med strandenger. Her finnes arter som enghavre, strandrug, krypkvein, fjæresivaks og rustsivaks. På skjellsand ble det registrert forekomster av fingerglye. Engarealene er dominert av arter som gulaks, dunhavre og engkvein sammen med blant annet småengkall, marinøkkel, harerug, gulmaure, hvitmaure, gjeldkarve, legeveronika og bakkefrytle. Bergene er for det meste artsfattige og mange steder helt uten arter, men arter som putevrinose, labbmose, krypsilkemose, kammose samt at murburkne og grønnburkne ble registrert. I deler av lokaliteten er det plantet bergfuru/vrifuru i tillegg til noe sitka-/lutzgran. Disse har begynt å spre seg i lokaliteten, men de fleste trærne er enda unge. Fra tidligere finnes noen få registreringer av vanlige karplanter i Artskart. Det ble ikke registrert beitemarksopp i forbindelse med undersøkelsene, men en regner med at en del av engflekken innenfor lokaliteten har godt potensiale for slike, inkludert sjeldne og rødlistede arter. Det ble observert spor etter oter (VU) flere steder innenfor lokaliteten ved undersøkelsene i 2018. Av fugl ble kun vanlige arter observert, men området er viktig blant annet for ender, vadere og gjess, og må sees i sammenheng med Leknesøyene dyrefredningsområde i nord.

#### **Bruk, tilstand og påvirkning:**

Tidligere har området vært brukt som beite for flere gårder, og det var da beitet både med kyr og sauer. Dette beitet opphørte for 60-70 år siden, og området har stått mer eller mindre uten skjøtsel siden (Jacob Sandvik pers.med.). Innenfor lokaliteten finnes også engarealer som bærer tydelig preg av tidligere beite og slått. En kan heller ikke utelukke at det har vært bosetning her ute lenger bak i tiden. Planen er nå å starte med utgangsaue. Området er ikke gjerdet inne.

Lyng og sviing: Nåværende brukere kjenner ikke til hvorvidt det har vært drevet sviing i dette området, men det er likevel grunn til å tro at det kan ha vært brent her ut fra Lekas historie. Sviing er i løpet av de senere årene gjenopptatt blant annet på Skeisneset. Innenfor lokaliteten er mye av lyngen gammel, grov og forvedet. På enkelte knauser og i flatere partier er den mye tydeligere preget av vindslitasje, og for det meste kortvokst (10-20 cm). Her fremstår den også som noe yngre, selv om den trolig for det meste er sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999).

I enkelte områder finnes det som nevnt partier med plantet ungskog. Generelt bærer området preg av en noe svak hevd. Gjengroingen i området later i stor grad til å være av nyere dato, og i store deler av lokaliteten kan skjøtsel gjenopptas uten omfattende restaureringstiltak. Unntaket er arealer som er tilplantet med bartrær. Disse må fjernes før en kan gjennomføre kontrollert brenning.

Et naust ligger øst i lokaliteten.

#### **Fremmede arter:**

Bergfuru/vrifuru, sitka-/lutzgran, både gran og furu i spredning.

#### **Kulturminner:**

Spredt i lokaliteten finnes gravrøyser fra jernalder (Kilde: Askeladden). En kan ikke utelukke helt at det finnes spor etter bosetning her, selv om slike ikke ble observert.

#### **Skjøtsel og hensyn:**

Beite: Beiting med sau må gjenopptas. En bør vurdere å la dem gå ute hele året så lenge det er vilkår for det. Det må være et mål at mest mulig av det foret sauene trenger skal komme fra utmarka. Tilleggsforing bør begrenses til bestemte arealer, gjerne øst eller vest i lokaliteten der det er lett tilgang via vei. Etter hvert som lokaliteten restaureres, vil beiteverdien i området også øke, og det vil være naturlig å vurdere antallet dyr kontinuerlig ut fra hvordan lokaliteten utvikler seg. Her må en også se denne lokaliteten i sammenheng med resten av gården og de andre lokalitetene med kystlynghei som er registrert her.

Gjengroing: Spredt i lokaliteten finnes plantefelt med fremmede treslag, for det meste bergfuru/vrifuru, men også noen små forekomster av sitka-/lutzgran, norsk furu og norsk gran. Furu sprer seg i lokaliteten, særlig nordøst for plantefeltene (på grunn av fremherskende vindretning). Plantefeltene må hugges ned og fjernes før lyngbrenning. Særlig sitka-/lutzgran har mange steder vist seg å bli et stort problem i kystlyngheier, så finnes det nærliggende plantefelt av arten, noe som er tilfelle her, bør disse hogges. En må imidlertid være obs på at fjerning av skogen i de bratteste skråningene, kan medføre en viss fare for erosjon etter brenning om alle krattene fjernes. I første rekke er dette på grunn av tråkk fra sauene som vil beite intensivt på de nysvidde områdene. Om enkelte kratt, og da særlig einer, får stå igjen, vil de døde stammene hindre sauene i å komme til, slik at jordsmonnet utsettes for mindre tråkkslitasje enn om buskene hadde vært



borte. Disse kan så fjernes senere, etter at vegetasjon er reetablert. I de delene av lokaliteten som er å regne som eng, kan det settes igjen noe bjørk som le for sauene.

Lyngsviing: Formålet med lyngbrenning er å skape mosaikker med kystlyngheivegetasjon med ulike alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter som insekter og fugler. For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på en slik mosaikk, er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til økt spiring av gras og urter, og dette utgjør i stor grad sommerbeitet til dyra. I tillegg til spirer kommer også unge skudd med røsslyng, som i sin tur utgjør vinterbeitet. Slike unge skudd er en betraktelig bedre forressurs for dyra enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik mark, tilbake til større utbredelse av lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulike alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette i sin tur den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite sammenlignet med dagens tilstand.

En viktig forutsetning for vellykket lyngbrenning er tele i jorda (evt. høy vannmetning), samt at lyngen er tørr nok til at den vil brenne. Med dette unngår man at frøbanken (frøinnhold i jorda) og røtter i det øverste jordlaget skades av varmeutviklingen fra brann. Videre unngår en fare for at selve torva tar fyr på grunn av varmen fra brannen. Brenning skal skje i perioden 15. september - 15. april under egnede vær- og vindforhold. Det må være tilstrekkelig med mannskap under brenningen, og varsling skal skje etter kommunens retningslinjer (brannvesen, naboer, Fylkesmannen). Egnede utstyr for slokking og tenning må være tilgjengelig. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning. Tid mellom brenning av en flate er gjerne 10 - 25 år og avhenger av hvor raskt regenereringen av vegetasjon, og særlig røsslyng, tar.

Lokaliteten er varierende topografisk med mange små knauser og søkk. Brenning vil mange steder, og særlig sør i lokaliteten, bli redusert til svært små flater, da disse er adskilt fra andre med nakne berg, grunnlendt mark og myrsøkk hvor vegetasjonen brenner dårligere. En mulighet i slike tilfeller er å bruke gassbrenner til å starte en brann for så å svi kun noen få kvadratmeter. Det finnes imidlertid også en god del arealer langs lokalitetens kystlinje som egner seg godt for å brenne større områder samtidig. Etter tørkevinteren 2013 er mye av røsslyngen død, men den ser ut til å regenerere.

Det er svært viktig at en tilpasser sviingen slik at en ikke kommer i konflikt med omkringliggende hus og hytter. Områdene langs sjøen later til å være viktige for blant annet ande- og vadefugler.

**Del av helhetlig landskap:**

Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med beiter og kystlyngheier nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. På Skeisneset litt øst for lokaliteten er lyngheiene også i drift med brenning som en del av skjøtselen. Også på Leknesøyene forvaltes noen øyer som kystlynghei.

**Verdibegrunnelse:**

Etter faktaark for kystlynghei fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for areal da flere hundre daa av lokalitetens totale areal på 840 daa, er å regne som kalkrik kystlynghei. Den oppnår middels vekt på tilstand ut fra at enkelte partier er i gjengroing med trær, samtidig som det har vært et lengre opphold i beitebruken her. At det meste av lyng er i moden fase og degenereringsfase er også med å trekke ned. Den oppnår middels vekt på påvirkning/bruk fordi fremmede arter utgjør en betydelig del av de plantede trærne i området, men at spredningen av disse fremdeles er begrenset, og at plantasjene samlet sett utgjør forholdsvis små arealer. Ellers oppnår den lav til middels vekt på rødlistearter ut fra at slike er påvist tidligere, og at en regner med det er godt potensiale for slike arter fra flere artsgrupper, deriblant beitemarksopp og kalkkrevende og/eller sjeldne lav. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien: Viktig – B. Verdien vil raskt forringes om ikke tiltak mot gjengroingen settes i verk. Grunnen er blant annet at det enda er få av bartrærne som har begynt å sette kongler, men en regner med at dette vil skje snart og at spredningen av fremmede bartrær da vil skyte ytterligere fart.

**Merknad:**

Området bør etter igangsatt skjøtsel undersøkes for beitemarksopp, samt at en følger med på vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene.

## 5.2 Hestøya og Burøya

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
<b>Navn på lokaliteten:</b> Hestøya og Burøya		<b>Kommune:</b> Leka		<b>Områdenr.:</b>	
<b>ID i naturbase:</b> NY		<b>Registrert i felt av:</b> Solfrid Helene Lien Langmo		<b>Dato:</b> 27.06.2018	
<b>Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige):</b> Jacob Sandvik, grunneier				<b>Skjøtselsavtale:</b> Inngått år: Utløper år:	
<b>Hovednaturtype etter NiN (% andel fordeling):</b> Kystlynghei (T34) 70 %			<b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Svakt kalkrik kystlynghei (T34-C-5) 40 %, sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) 30 %.		
<b>Tilleggsnaturtyper/mosaikk etter NiN (% andel fordeling):</b> Nakent berg (T1) (10 %)  Grunnlendt mark (T2) (10 %)  <b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Semi-naturlig eng (T32) Semi-naturlig strandeng (T33) Strandeng (T12) Driftvoll (T24) Jordvannsmyr (V1) Tjern og dammer			<b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8), lite uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7) og uttørkingseksponeerte sterkt intermedieære og litt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-6). Til sammen ca. 10 % Åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-7), åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5), åpen sterkt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-8) og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6). Til sammen ca. 10 %.  <b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8) Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20) Strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1) Nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) Øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2) Beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1) Tidligere til ekstremt kalkrik myrkanter (V1-C-8) Sterkt intermedieære og litt kalkrike myrkanter (V1-C-7) Tjern og dammer		
<b>Verdi (A, B, C):</b> A			<b>Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):</b> Foto		
<b>Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): -</b>					
<b>Stedkvalitet</b>		<b>Tilstand/Hevd</b>		<b>Bruk (nå):</b>	
< 20 m	x	God	x	Slått	
20-50 m		Svak		Beite	x
50-101		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	x
				Park/hagestell	
Vegetasjonstyper: Tørr lynghei (H1) Tørr gras-urterik hei (H2) Bergknaus og bergflate (F3) Frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet (G7) Vekselfuktig baserik eng (G11) Nedre og midtre salteng (U4) Øvre salteng (U5) Flerårig gras/urte-tangvoll (V2) Ekstremrik fastmattemyr (M3) Middelsrik fastmattemyr (M2) Dammer og tjern.					

**OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)****Innledning:**

Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 26.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtelsesplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Området på Leknesøyene har vært undersøkt tidligere, og det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra 1986 og 1995. I tillegg finnes en del registreringer av fugl. Disse består for det meste av vidt utbredte arter der de fleste registreringene har lav presisjon. I tillegg inngår Hestøya og Burøya i allerede eksisterende skjøtelsesplan for Hestøya, Burøya og Senningan (Hasselvold, 2013). Storøya, som er naboøya til den her omtalte lokaliteten, ble også undersøkt i 1995 som et ledd i kartlegging av nasjonalt verdifulle kulturlandskap i Nord-Trøndelag (Nilsen, 1996). Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

**Beliggenhet og naturgrunnlag:**

Lokaliteten omfatter øyene Hestøya og Burøya og inngår i et område som heter Leknesøyene nordvest for selve Leka. Begge øyene er topografisk varierte med søkk og knauser, tjern og dammer. Inne i bukter og viker finnes strandenger og brakkvannssjøer, og i søkkene finnes mindre myrpregede områder. Ned mot sjøen finnes rike strandberg og rik grunnlendt mark. Ellers består øyene for det meste av kystlyngheier med varierende innslag av utrer og gras. Mye av området er preget av rik berggrunn, og denne består av blant annet basalt med putestruktur, delvis hyaloklastitt, også med lag av fyllitt og kiselstein i tillegg til områder i vest med harzburgitt, Iherzolitt, dunit, serpentinit. Alt dette er baserike bergarter. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende og er beskrevet som bart fjell (Kilde: NGU). De består for det meste av tynt humusdekke over berggrunnen. I enkelte søkk finnes tynnere hav- og fjordavsetninger og strandavsetninger samt litt og torv og myr. Strandavsetningene ser ut til å bestå delvis av skjellsand og delvis av grovere sand og grus. Moen (1998) plasserer Leka i sørboreal vegetasjonssone (SB), og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

**Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:**

Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som rik tørrhei. I tillegg finnes mindre områder av rik fukthei mer spredt (til sammen ca. 70 %). Kystlyngheiene ligger i mosaikk med kalkrike nakne berg og grunnlendt mark (til sammen omtrent 20 %). De siste 10 prosentene er fordelt på en rekke naturtyper, deriblant strandeng, rikmyr, semi-naturlig eng (naturbeitemark) og dammer og tjern. Etter NiN 2.1 er kystlyngheiene regnet som svakt kalkrik kystlynghei (T34-C-5) (40 %). I tillegg finnes partier med sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) der jordsmonnet er tynnere og berggrunnen rikere (ca. 30 %). Arealene med nakent berg regnes som uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8), og lite uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7). Delvis er disse også noe fattigere og består av uttørkingseksponeerte sterkt intermediære og litt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-6). Til sammen utgjør disse ca. 10 % av lokalitetens totalareal. Det finnes også spredte arealer med grunnlendt mark (ca. 10 %) av typene åpen sterkt kalkrik og åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-7 og T2-C-5) og åpen sterkt kalkrik og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-8 og T2-C-6). Engarealene regnes som sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8). Ellers finnes enkelte myrarealer som regnes som temmelig til ekstremt kalkrike myrkanter (V1-C-8). Langs sjøen finnes partier med strandenger fordelt på kartleggingsenhetene strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1), nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) og øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2), i tillegg til små områder med beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1). Naturtypen kystlynghei er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2018. Også rik åpen sørlig jordvannsmyr og semi-naturlig strandeng regnes som sterkt truet (EN) på samme liste. Semi-naturlig eng, åpen grunnlendt kalkrik mark i sørboreal sone og strandeng er regnet som sårbar (VU).

**Artsmangfold:**

Blokkebær, gulaks og krekling dominerer store partier innenfor lokaliteten, mens røsslyng finnes sparsomt på begge øyene. I tillegg finnes store partier der urter og gras er mer fremtredende, og lyngen spiller en mindre rolle. Her forekommer mye geitsvingel, tepperot, blåbær, fjellmarikåpe, legeveronika, og mer krevende arter som marinøkkel, hvitmaure, dunhavre, enghumleblom og blåknapp i store mengder. I tillegg ble det registrert arter som katterfot, storblåfjær, vanlig nattfiol, knoppsmåarve, smalkjempe, bakkefrytle, og mer krevende arter som dvergjamne, rødsildre, fjellfrøstjerne, blåstarr, gjeldkarve, vill-lin og brudespore. De krevende artene dominerer bare i mindre partier, og ofte der

torva er noe tynnere, noe som kan indikere at berggrunnen er rikere enn det som kommer til uttrykk i vegetasjonen. Bergene er mange steder artsfattige og blankskurte, men arter som putevrimose, labbmose, krypsilkemose, kammose og ryemose ble registrert. Heigråmose er betydelig mindre fremtredende enn på fastlandet der det ikke er beitet. I grunnlendte partier fantes blant annet rødsildre, rundbelg, flekkmure, fjellsmelle, tuesildre og lodnerubloom. I et parti på Hestøya der det har vært brent i 2015/2016 ble arter som skruvrangmose og rødhestmose registrert sammen med mye gulmaure, tepperot, tveskjeggveronika, marinøkkel, gjerdevikke, gulaks, blokkebær og skogstjerne. Dammene på øya har arter som bukkeblad, myrhatt, hesterumpe, flaskestarr og trådtjernaks. Sør på Hestøya forekom også skjørkrans i en mindre dam sammen med akstusenblad. Myrområdene er små og dårlig utviklet, og i tillegg til en del av de nevnte artene, forekommer også blant annet torvmyrull, loppestarr, svelttull, slåttestarr, breimyrull, myrstjernemose og kammose. På begge øyene forekommer mindre partier med bjørk og selje, og noen få av trærne er gamle og har grov sprekekebar. De fleste strandengene er små, men godt utviklet og med arter som buestarr, fjærekoll, fjæresauløk, strandkjempe, fjæresivaks, saltgras sp., gulaks, rødsvingel, tiriltunge og mjøddurt. Det ble ikke registrert beitemarksopp i forbindelse med undersøkelsene, men en regner med at en del av engflekkeene innenfor lokaliteten har godt potensiale for slike, inkludert sjeldne og rødlistede arter. Det ble observert spor etter oter (VU) flere steder innenfor lokaliteten i løpet av undersøkelsene i 2018. Mink (SE) ble registrert her i 2015. Av fugl ble kun vanlige arter observert, men området er viktig blant annet for ender, vadere og gjess, og arter som storspove (VU), teist (VU), snadderand (NT) og ærfugl (NT) er registrert her (Kilde: Artskart).

**Bruk, tilstand og påvirkning:**

Tidligere har området trolig vært brukt som beite for flere gårder (øyene er delt mellom mange bruksnummer), og det var da både sau og storfe som beitet her. Saueholdet tok slutt i løpet av 60-70-tallet, mens storfeholdet tok slutt ca. 1970. Områdene har vært mer eller mindre uten skjøtsel siden. På Hestøya og Burøya var det også villsau noen år rundt år 2000. I en periode var her også ganske hardt beita med geit. (Jacob Sandvik pers. med.). I dag er Hestøya og Burøya beita med utegangarsau, 10 vinterfôra voksne og 13-16 lam. Beitetrykket ser ut til å være passende i forhold til areal og førtilgang.

Lyng og sviing: Nilsen (1996) omtaler at Storøya på Leknesøyene tidligere er brukt til beite, brenning og slått. Det er grunn til å tro at dette også gjelder øyene rundt. Hestøya og Burøya er bare skilt fra Storøya med et grunt sund, og det er grunn til å tro at alle øyene her ute har hatt tilnærmet lik skjøtsel. Noen mindre områder på Hestøya og Burøya ble svidd i 2015 og 2016. Lyngen på øyene, som for det meste består av blokkebær, bærer både i de brente områdene og ellers, tydelig preg av å ha vært beitet. En ser også at lyngen spirer godt i de brente partiene. Sviingen har vært med på å lage en mosaikk av brente og ikke brente flater, og arealene som er svidd, ser ut til å være av passe størrelse. Lyngen på øyene er partivis gammel, men det er også mye yngre lyng i pioner-, bygge- og moden fase iht. Lyngheisyklusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Beitinga har i noe grad forandret artssammensetningen på øyene (Jacob Sandvik pers.med.), og blant annet arter som molte og rosenrot er så godt som borte. Til gjengjeld er det mer urter og gras. Noe som også til dels er et resultat av brenningen.

Øyene er åpne og for det meste uten trær. Noen steder finnes litt eldre, lavvokst einer, og på begge øyene også kratt med bjørk. Disse må få stå, da de er viktige som le for dyrene. Inne i bjørkeholtet på Burøya, ligger også en av drikkevannskildene. Det er lite søppel både her og på resten av Hestøya, sammenlignet med andre steder langs kysten. Grunnen er at det årlig plukkes søppel på øyene her ute.

**Fremmede arter:**

Ingen

**Kulturminner:**

Ingen

**Skjøtsel og hensyn:**

Beite: Sauebeitinga må fortsette, og beitetrykket kan gjerne holdes på samme nivå som i dag. Antallet dyr ser ut til å være passende for å holde landskapet i hevd. Det må være et mål at mest mulig av det fôret sauene trenger skal komme fra utmarka. Tilleggsfôring bør, om det blir nødvendig, begrenses til bestemte arealer, og gjerne et sted der sauene finner ly samtidig. Ved videre restaurering bør en vurdere antallet dyr kontinuerlig ut fra hvordan lokaliteten utvikler seg. Her må en også se denne lokaliteten i sammenheng med drifta på resten av gården og de andre lokalitetene med kystlynghei som er registrert her.

Gjengroing: Lokaliteten er lite preget av gjengroing, og fremstår som intakt kystlynghei. Enkelte steder finnes lavvokst einer og et par partier med ung bjørk. Som tidligere nevnt bør bjørka få stå da den er viktig som le for dyrene. De beiter også på lauven i den grad de når tak i det.

Lyngsviing: Formålet med lyngbrenning er å skape mosaikker med kystlyngheivegetasjon med ulik alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter som insekter og fugl. For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på en slik mosaikk, er det

viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til økt spiring av gras og urter, og dette utgjør i stor grad sommerbeitet til dyra. I tillegg til spirer kommer også unge skudd med røsslyng, som i sin tur utgjør vinterbeitet. Slike unge skudd er en betraktelig bedre fôrressurs for dyra enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik mark tilbake til større utbredelse av lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulik alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet både til sommer- og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette i sin tur den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite sammenlignet med dagens tilstand, da det bare er noen få flater som er brent.

En viktig forutsetning for vellykket lyngbrenning er tele i jorda (evt. høy vannmetning), samt at lyngen er tørr nok til at den vil brenne. Med dette unngår man at frøbanken (frøinnhold i jorda) og røtter i det øverste jordlaget skades av varmeutviklingen fra brann. Videre unngår en fare for at selve torva tar fyr på grunn av varmen fra brannen. Brenning skal skje i perioden 15. september - 15. april under egnede vær- og vindforhold. Det må være tilstrekkelig med mannskap under brenningen, og varsling skal skje etter kommunens retningslinjer (brannvesen, naboer, Fylkesmannen). Egnutstyr for slokking og tenning må være tilgjengelig. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning. Tid mellom brenning av en flate er gjerne 10 - 25 år og avhenger av hvor raskt regenereringen av vegetasjon, og særlig røsslyng, tar.

Lokaliteten er varierende topografisk med mange små knauser og søkk. Brenning vil mange steder bli redusert til små flater, da disse er adskilt fra andre med nakne berg, grunnlendt mark og myrsøkk hvor vegetasjonen brenner dårligere. En mulighet i slike tilfeller er å bruke gassbrenner til å starte en brann for så å svi kun noen få kvadratmeter. Det finnes også en god del arealer som egner seg godt for å brenne større områder samtidig.

Lokaliteten er en del av Leknesøyene som er viktig for blant annet sjøfugl, ender og vadefugler. Det er viktig å tilpasse brenning til de artene som er her, slik at disse ikke forstyrres unødige.

**Del av helhetlig landskap:**

Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med beiter og kystlyngheier nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. På Skeisneset litt øst for lokaliteten er lyngheiene også i drift med brenning.

**Verdibegrunnelse:**

Etter faktaark for kystlynghei fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for areal da ca. 200 daa av lokalitetens totale areal på 296 daa er å regne som kalkrik kystlynghei. Den oppnår høy vekt på tilstand da den skjøttes som kystlynghei med beite og brenning. At beitetrykket ser ut til å være passe, og at dyrene går ute hele året og at det finnes lyng i alle aldersklasser, er også med å trekke verdien opp. Den oppnår høy vekt på påvirkning/bruk da fremmede arter ikke er registrert her, hverken tilplantet eller frøspredd. Ellers oppnår den lav til middels vekt på rødlistearter ut fra at en regner med det er godt potensiale for slike arter fra flere artsgrupper, deriblant beitemarksopp og kalkkrevende og/eller sjeldne lav. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien Svært viktig – A.

**Merknad:**

Lokaliteten bør etter igangsatt skjøtsel undersøkes for beitemarksopp, samt at en følger med på vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene.

### 5.3. Klakken

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
<b>Navn på lokaliteten:</b> Klakken	<b>Kommune:</b> Leka	<b>Områdenr.:</b>
<b>ID i naturbase:</b> NY	<b>Registrert i felt av:</b> Solfrid Helene Lien Langmo	<b>Dato:</b> 27.06.2018
<b>Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige):</b> Jacob Sandvik, grunneier		<b>Skjøtselsavtale:</b> Inngått år: Utløper år:
<b>Hovednaturtype etter NiN (% andel fordeling):</b> Kystlynghei (T34) 60 %	<b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Svakt kalkrik kystlynghei (T34-C-5) 60 %,	

<p><b>Tilleggsnaturtyper/mosaikk etter NiN (% andel fordeling):</b> Grunnlendt mark (T2) (20 %)</p> <p>Nakent berg (T1) (10 %)</p> <p><b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Semi-naturlig eng (T32) Semi-naturlig strandeng (T33) Strandeng (T12) Driftvoll (T24) Jordvannsmyr (V1) Tjern og dammer</p>	<p><b>Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling):</b> Åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5) og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6). Til sammen ca. 20 %</p> <p>Uttørkingseksponeerte sterkt intermedieære og litt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-6) og lite uttørkingseksponeerte sterkt intermedieære og litt kalkrike nakne berg (T1-C-5). Til sammen ca. 10 %</p> <p><b>Resterende 10 % fordelt på:</b> Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20) Strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1) Nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) Øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2) Beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1) Svakt intermedieære til litt kalkrike myrkanter (V1-C-7) Tjern og dammer</p>
<p><b>Verdi (A, B, C):</b> A</p>	<p><b>Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):</b> Foto</p>

**Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): -**

Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: Tørr lynghei (H1) Tørr gras-urterik hei (H2) Bergknaus og bergflate (F3) Frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet (G7) Vekselfuktig baserik eng (G11) Nedre og midtre salteng (U4) Øvre salteng (U5) Flerårig gras/urte-tangvoll (V2) Middelsrik fastmattemyr (M2) Dammer og tjern.
< 20 m	x	God	x	Slått		
20-50 m		Svak		Beite	x	
50-102		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

**OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)**

**Innledning:**

Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 26.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtelsesplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Området på Leknesøyene har vært undersøkt tidligere, og det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra 1986 og 1995. I tillegg finnes en del registreringer av fugl. Dette er for det meste vidt utbredte arter der de fleste registreringene har lav presisjon. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

**Beliggenhet og naturgrunnlag:**

Lokaliteten omfatter øya Klakken som inngår i et område som heter Leknesøyene nordvest for selve Leka. Øya har lite topografisk variasjon, men har noen få mindre søkk og knauser, i tillegg til flere tjern og dammer. Inne i bukter og vikene finnes fragmenter av strandenger, og i søkkene finnes mindre myrpregede områder. Ned mot sjøen finnes rike strandberg og rik grunnlendt mark. Ellers består øya for det meste av kystlyngheier med varierende innslag av utrer og gras. Mye av området er preget av rik berggrunn, og denne består av gabbro. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende og er beskrevet som bart fjell (Kilde: NGU). De består for det meste av tynt humusdekke over

berggrunnen. I enkelte søkk finnes tynnere hav- og fjordavsetninger og strandavsetninger samt litt og torv og myr. Moen (1998) plasserer Leka i sørboreal vegetasjonssone (SB), og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

**Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:**

Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som rik tørrhei. I tillegg finnes mindre områder av rik fukthei mer spredt (til sammen ca. 60 %). Kystlyngheiene ligger i mosaikk med kalkrike nakne berg og grunnlendt mark (til sammen omtrent 30 %). De siste 10 prosentene er fordelt på en rekke naturtyper, deriblant strandeng, rikmyr, semi-naturlig eng (naturbeitemark) og dammer og tjern. Etter NiN 2.1 er kystlyngheiene regnet som svakt kalkrik kystlynghei (T34-C-5) (60 %). Det finnes også mye grunnlendt mark (ca. 20 %) av åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5) og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6). Arealene med nakent berg regnes som uttørkingseksponerte sterkt intermediære og litt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-6) og lite uttørkingseksponerte sterkt intermediære og litt kalkrike nakne berg (T1-C-5). Til sammen utgjør disse ca. 10 % av lokalitetens totalareal. Engarealene regnes som svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20). Ellers finnes enkelte myrrealer som regnes som svakt intermediære til litt kalkrike myrkanter (V1-C-7). Langs sjøen finnes partier med strandenger fordelt på kartleggingsenhetene strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1), nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) og øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2), i tillegg til små områder med beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1). Naturtypen kystlynghei er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2018. Også rik åpen sørlig jordvannsmyr og semi-naturlig strandeng regnes som sterkt truet (EN) på samme liste. Semi-naturlig eng og strandeng er regnet som sårbar (VU).

**Artsmangfold:**

Blokkebær, røsslyng, gulaks og krekling dominerer store partier innenfor lokaliteten. I tillegg finnes store partier der urter og gras er mer fremtredende, og lyngen spiller en mindre rolle. Her forekommer mye geitsvingel, tepperot, fjellmarikåpe, legeveronika, og mer krevende arter som marinøkkel, hvitmaure, dunhavre, enghumleblom og blåknapp. I tillegg ble det registrert arter som katterfot, storblåfjær, vanlig nattfiol, knoppsmåarve, smalkjempe, bakkefrytle, og mer krevende arter som dvergjamne, rødsildre, fjellfrøstjerne, blåstarr og gjeldkarve. De krevende artene dominerer bare i mindre partier, og ofte der torva er noe tynnere, noe som kan indikere at berggrunnen er rikere enn det som kommer til uttrykk i vegetasjonen. Bergene er mange steder artsfattige og blankskurte, men arter som putevrinose, krypsilkemose, kammose og ryemose ble registrert. Heigråmose er betydelig mindre fremtredende her enn på fastlandet der det ikke er beitet. I grunnlendte partier finnes blant annet tiriltunge, katterfot, rundbelg og lodnerublom. Dammene på øya har arter som bukkeblad, myrhatt og hesterumpe. Myrområdene er små og dårlig utviklet, og i tillegg til en del av de nevnte artene, forekommer også blant annet torvmyrull, slåttestarr, breimyrull, myrstjernemose og lave vierkratt. De fleste strandengene er små og med arter som buestarr, fjærekoll, fjæresauløk, strandkjempe, fjæresivaks, saltgras sp., gulaks, rødsvingel, tiriltunge og mjøddurt ble registrert. En del av disse inngår også på strandbergene. Det ble ikke registrert beitemarksopp i forbindelse med undersøkelsene, men en regner med at en del av engfleckene innenfor lokaliteten har godt potensiale for slike, inkludert sjeldne og rødlistede arter. Det ble observert spor etter oter (VU) flere steder innenfor lokaliteten ved undersøkelsene i 2018. Av fugl ble kun vanlige arter observert, men området er viktig blant annet for ender, vadere og gjess, og en rødlisteart som ærfugl (NT) er registrert her (Kilde: Artskart).

**Bruk, tilstand og påvirkning:**

Tidligere har området trolig vært brukt som beite for flere gårder (øya er delt mellom mange bruksnummer), og det var da både sau og storfe som beitet her. Saueholdet tok slutt i løpet av 60-70-tallet, mens storfeholdet tok slutt ca. 1970. Områdene har vært mer eller mindre uten skjøtsel siden (Jacob Sandvik pers. med.). I dag er Klakken beita med 2-3 kviger sommerstid. Beitetrykket ser ut til å være passende i forhold til areal og førtilgang. Øya har få naturlige skjulesteder og bare noen få dammer og tjern.

Lyng og sviing: Nilsen (1996) omtaler at Storøya på Leknesøyene tidligere er brukt til beite, brenning og slått. Det er grunn til å tro at dette også gjelder øyene rundt. Lyngen på Klakken er partivis gammel, men det er også mye yngre lyng i byggefase og moden fase iht. Lyngheisylkusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999). Denne øya har også bedre innslag av røsslyng enn flere av de andre øyene i komplekset Leknesøyene. Øya er åpen og uten trær, men det finnes en del litt eldre, lavvokst einer.

**Fremmede arter:**

Ingen

**Kulturminner:**

Ingen

**Skjøtsel og hensyn:**

**Beite:** Beitet med storfe eller alternativt med sau må opprettholdes, og beitetrykket kan gjerne holdes på samme nivå som i dag. Antallet dyr ser ut til å være passende for å holde landskapet i hevd. Det må være et mål at mest mulig av det føret storfeet/sauene trenger skal komme fra utmarka. Tilleggsforing bør, om det blir nødvendig, begrenses til bestemte arealer, og gjerne et sted der dyrene finner ly samtidig. Ved videre restaurering bør en vurdere antallet dyr kontinuerlig ut fra hvordan lokaliteten utvikler seg. Her må en også se denne lokaliteten i sammenheng med drifta på resten av gården og de andre lokalitetene med kystlynghei som er registrert her. Dette er særlig viktig ut fra få gode skjulesteder og dårlig vanntilgang.

**Gjengroing:** Lokaliteten er lite preget av gjengroing, og fremstår som intakt kystlynghei. Enkelte steder finnes som nevnt lavvokst einer.

**Lyngsviing:** Formålet med lyngbrenning er å skape mosaikker med kystlyngheivegetasjon med ulik alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter som insekter og fugler. For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på en slik mosaikk, er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til økt spiring av gras og urter, og dette utgjør i stor grad sommerbeite til dyra. I tillegg til spirer kommer også unge skudd med røsslyng, som i sin tur utgjør vinterbeite. Slike unge skudd er en betraktelig bedre fôrressurs for dyra enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik mark, tilbake til større utbredelse av lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulik alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite sammenlignet med dagens tilstand.

En viktig forutsetning for vellykket lyngbrenning er tele i jorda (evt. høy vannmetning), samt at lyngen er tørr nok til at den vil brenne. Slik unngår man at frøbanken (frøinnhold i jorda) og røtter i det øverste jordlaget skades av varmeutviklingen fra brann. Videre unngår en fare for at selve torva tar fyr på grunn av varmen fra brannen. Brenning skal skje i perioden 15. september - 15. april under egnede vær- og vindforhold. Det må være tilstrekkelig med mannskap under brenningen, og varsling skal skje etter kommunens retningslinjer (brannvesen, naboer, Fylkesmannen). Egnede utstyr for slokking og tenning må være tilgjengelig. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning. Tid mellom brenning av en flate er gjerne 10 - 25 år og avhenger av hvor raskt regenereringen av vegetasjon, og særlig røsslyng, tar.

Lokaliteten er lite varierende topografisk, og en bør forsøke å unngå at hele øya svis av samtidig. Det bør derfor etableres branngater for å unngå dette. Lokaliteten er en del av Leknesøyene som er viktig for blant annet sjøfugl, ender og vade-fugler. Det er viktig å tilpasse brenning til de artene som er her, slik at disse ikke forstyrres unødige.

**Del av helhetlig landskap:**

Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med beiter og kystlyngheier nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. På Skeisneset litt øst for lokaliteten, samt på Hestøya og Burøya i vest, er lyngheiene også i drift med brenning.

**Verdibegrunnelse:**

Etter faktaark for kystlynghei fra juli 2015 oppnår lokaliteten middels vekt for areal da ca. 50 daa av lokalitetens totale areal på 86 daa er å regne som kalkrik kystlynghei. Den oppnår høy vekt på tilstand da den skjøttes som kystlynghei med beite. At beitetrykket ser ut til å være passe og at det finnes lyng i alle aldersklasser, er også med å trekke verdien opp. Den oppnår høy vekt på påvirkning/bruk da fremmede arter ikke er registrert her, hverken tilplantet eller frøspredd. Ellers oppnår den lav til middels vekt på rødlistearter ut fra at slike er påvist tidligere, men at en regner med det er godt potensiale for slike arter fra flere artsgrupper, deriblant beitemarksopp og kalkkrevende og spesielle lav. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien Svært viktig – A.

**Merknad:**

Området bør etter igangsatt skjøtsel undersøkes for beitemarksopp, samt at en følger med på vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene.



## 6. Kilder

artskart.artsdatabanken.no (2017). Funndata fra: J. B. Jordal, Naturhistorisk museum UiO, Norsk botanisk forening, Norsk entomologisk forening, Norges sopp- og nyttevekstforbund Nedlastet gjennom artskart 30.10.2018

Artsdatabanken (2018). *Fremmedartslista 2018*. Artsdatabanken, Trondheim.

Artsdatabanken (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*. Artsdatabanken, Trondheim.

Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J. B. *et al.* (2017). *Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000*. Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.2).

Bryn, A. & Ullerud, H. A. (2017). *Veileder for arealdekkende kartlegging av terrestrisk naturvariasjon etter NiN i målestokk 1:5000 og 1:20 000*. Naturhistorisk Museum, U. i. O.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Hasselvold, H. L. 2013. Skjøtselsplan for utgangersau på Hestøya, Burøya og Senningan, Leka kommune, Nord-Trøndelag fylke. Norsk Landbruksrådgiving Namdal

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge ISBN: 978-82-92838-40-2.

Miljødirektoratet (2015) *Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark*. Versjon 7. august 2015

Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.

ngu.no/kart/berggrunn, <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/> Norges geologiske undersøkelse, berggrunnskart N50, hentet 30.10.18

ngu.no/kart/losmasser, <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/> Norges geologiske undersøkelse, løsmassekart med symboler, hentet 30.10.18

Nilsen, L.S. 1996. Registrering av utvalgte kulturlandskap i Nord- Trøndelag. Fylkesmannen i Nord- Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Rapport 3 - 1996

Nilsen, L.S. & Fremstad, E. 2000. *Skjøtselsplan for Skeisnesset, Leka, Nord-Trøndelag*. NTNU Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 2000-1: 1-31, 1 kart.

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

### Muntlige kilder

Jacob Sandvik, grunneier

## 7. Bilder

Under følger en del bilder fra lokalitetene.



Figur 4. 33N N7224977 Ø3435682. Senningan. Bildet er tatt øst på Senningan og mot sørvest. Her ser en flere plantefelt med fremmede bartrær og spredning av både bartrær og lauvtrær. Samtidig er mye av området åpent og bærer tydelig preg av tidligere beite. Lyngen er heller ikke særlig gammel oppe på knausene. Det meste av skogen må fjernes før brenning. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 26.06.2018.



Figur 5. Senningan. Bildet er fra samme område som det forrige, og viser gammel røsslyng som døde i tørken i 2013. Som en ser, regenererer denne godt. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.



Figur 6. 33N N7225379 Ø345243. Senningan sett fra nord mot sør. Fotografen står ved utløpet av Senningsbekken der det finnes godt utviklede strandenger og beitemarker. Noe av lauvskogen her kan settes igjen som le og mat for sauen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.



Figur 7. 33N N7224785 Ø345216. Senningan. Lokalteten sett fra sør mot nord. Som en ser ligger lyngheiene i de sørlige delene adskilt av partier med grunnlendt mark og nakent berg. Lyngen er imidlertid yngre enn lenger nord (innfelt), og store partier er i byggefase og moden fase. Ut fra dette er det grunn til å tro at beiting også kan ha forekommet sporadisk også etter 1970. Alternativt skyldes dette slitasje fra vind og vær. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 26.06.2018.



Figur 8. 33N N7225361 Ø345442. Senningan. På Ytter Kråkberget finnes mye gammel lyng som kan brennes. Plantefeltene må fjernes først. Her ute ligger også flere gravrøyser fra jernalderen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.



Figur 9. 33N N7225519 Ø345328. Senningan. Vest for Ytter Kråkberget finnes partier med kystlynghei, rike myrtyper, beitemarker og strandenger i veksling. Her er mye gammel lyng som kan brennes. Plantefeltene må fjernes først. Her ute ligger også flere gravrøyser fra jernalderen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 26.06.2018.



Figur 10. Senningan. Bildet er tatt omtrent på samme sted som det forrige, og viser beiteeng med store mengder gulmaure. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 26.06.2018.



Figur 11. 33N N7226607 Ø345690. Hestøya og Burøya. Svidde arealer lengst sør på Burøya sett mot sør. I bakgrunnen ser en over til Hestøya. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 12. 33N N7226643 Ø345950. Hestøya og Burøya. I et bjørkeholt på Burøya ligger flere små vann som sørger for drikkevann til sauene her ute året rundt. Her står også ei gammel stor selje. Både selja og resten av bjørkeholtene skal stå igjen da dette er viktige leområder for sauene. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 13. 33N N7226587 Ø345951. Hestøya og Burøya. Lyngheiene på Burøya slik som de fremstår uten sviing. Den sørligste delen av øya sett mot sørvest. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 14. 33N N7226224 Ø345270. Hestøya og Burøya. Bildet er tatt øst på Hestøya og sørover. Her ser en et par av drikkevannskildene på øya. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 15. 33N N7226218 Ø345207. Hestøya og Burøya. Kalkrik berggrunn gir rike lyngheier på Hestøya. Her vokser blant annet mye fjelltistel, kattedot, marinøkkel og blåstarr. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 16. 33N N7226129 Ø345093. Hestøya og Burøya. Brent parti sørøst på Hestøya hvor blokkbærlyngen kommer igjen i store mengder. Den bærer tydelig preg av beiting med mange avkuttete skuddspisser (innfelt). Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 17. 33N N7226119 Ø345010. Hestøya og Burøya. Lokaliteten sett fra sør mot nord langs vestsida av Hestøya. Et stykke bak i bildet ser en bjørkeholtet på øya som bør få stå som le for sauen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.





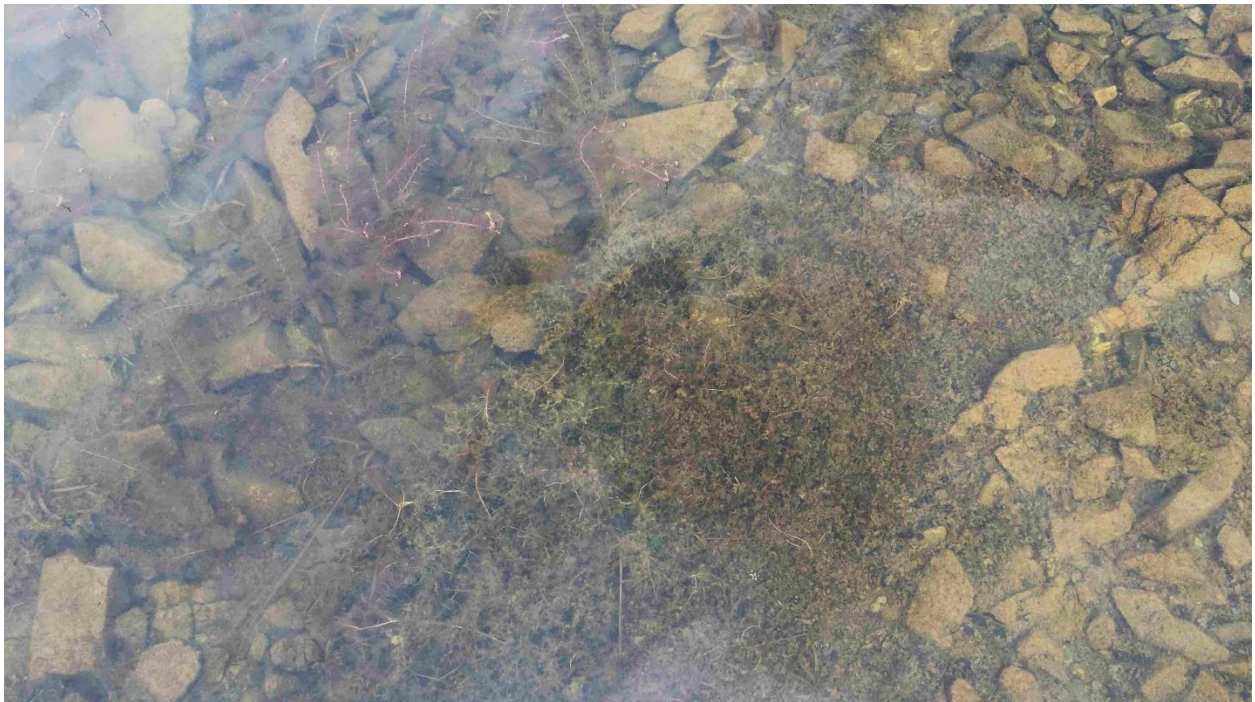
Figur 18. Hestøya og Burøya. Marinøkkel og blåstarr er arter som indikerer kalkrik berggrunn og fravær av nitrogenholdig gjødsel. Marinøkkel er en liten bregne som tidligere stod på den norske rødlista for arter. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 19. 33N N722301 Ø345224. Hestøya og Burøya. Nord og vest på Hestøya finnes partier med strandenger. Disse er særlig verdifulle som næringskilde for sauen vinterstid. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 20. 33N N7226311 Ø345354. Hestøya og Burøya. Hestøya sett fra nord mot sør. Legg merke til alle de grunne buktene og vikene som gjør området viktig for fugl. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 21. 33N N7226156 Ø344915. Hestøya og Burøya. Forekomster av akstusenblad og kransalgen skjørkrans i en dam vest på Hestøya vitner om baserik berggrunn og høyt innhold av kalsium i vannet. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 22. 33N N7225440 Ø345898. Klakken. Øya sett fra sør mot nord. Heiene på Klakken har jevnt over et noe fattigere preg, men større innslag av røsslyng. Bakerst i bildet skimter en så vidt kvigene som beita her sommeren 2018. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.



Figur 23. 33N N7225391 Ø345851. Klakken. Innimellom lyngheiene finnes større og mindre kalkrike tjern og dammer med blant annet hesterumpe. Rundt vokser blant annet bjørnebrodd og breimyrull langs kantene. Dette kan tyde på at berggrunnen er noe rikere enn hva som kommer til uttrykk i vegetasjonen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.

## 8. Artslister

Under følger artslister basert på registreringer 26 og 27.06.2018.

### 8.1 Senningen

#### Karplanter

akstusenblad  
bakkefrytle  
bakkesoleie  
bekkeblom  
bergfuru  
bergskrinneblom  
bjørnebrodd  
bjørneskjegg  
bjørk  
blokkebær  
blåbær  
blåklokke  
blåknapp  
blåstarr  
blåtopp  
breimyrrull  
bringebær  
buestarr  
bukkeblad  
dunhavre  
duskmyrrull  
dvergbjørk  
dvergjamne  
einer  
enghumleblom  
engkvein  
engmarihånd  
engsmelle  
engstarr  
finnskjegg  
fjellarve  
fjellfrøstjerne  
fjellmarikåpe  
fjellsmelle  
fjelltistel  
fjærekoll  
fjæresauløk  
fjæresivaks  
flaskestarr  
flekkmure  
flekkmarihand  
frynsestarr  
fugletelg

fuglevikke  
furu  
føllblom  
gjeldkarve  
gjerdevikke  
gran  
grov nattfiol  
grønburkne  
grønnstarr  
gulflatbelg  
gullris  
gulmaure  
gulsildre  
gåsemure  
hengeaks  
hengeving  
hestehavre  
hundegras  
hundekjeks  
hvitbladtistel  
hvitmaure  
hårstarr  
jonsokkoll  
jåblom  
kattefot  
kornstarr  
krekling  
legeveronika  
lodnerublom  
lopestarr  
lutzgran/sitkagran  
marikåpe sp.  
marinøkkel  
markjordbær  
melbær  
mjødurt  
murburkne  
myrhatt  
myrklegg  
myrmaure  
myrsauløk  
myrsnelle  
osp  
pors  
rogn

rosenrot  
rundbelg  
ryllik  
rød jonsokblom  
rødsildre  
rødsvingel  
røsslyng  
saltgras sp  
saltsiv  
sandsiv  
selje  
skogstorkenebb  
slirestarr  
sløke  
slåttstarr  
småbergknapp  
småengkall  
småsmelle  
småsyre  
storblåfjær  
stormarimjelle  
stornesle  
strandkjempe  
strandkvann  
strandrug  
strandør  
strandsmelle  
strengstarr  
sumphaukeskjegg  
svartopp  
sveltull  
særbustarr  
sølvbunke  
taglstarr  
teiebær  
tepperot  
tettegras  
tiriltunge  
torvmyrrull  
trådtjønnaks  
tunrapp  
tyttebær  
ugrasbalderbrå  
vanlig nattfiol

veitistel  
vendelrot  
vier sp

#### Moser

blomstermose sp  
brunmakkmose  
eplekulemose  
etasjemose  
fettmose  
furumose  
heigråmose  
kammose  
krypsilkemose  
labbmose  
myrstjernemose  
putevrimose  
rosetorvmose  
ryemose  
rødmakkmose  
skjøtmose  
storklokkemose  
storkransmose  
stormakkmose

#### Fugl

enkeltbekkasin (hek-  
kende)  
fiskemåke  
gjøk  
havørn  
kråke  
ravn  
rødstilk  
skjære  
storspove  
strandsnipe  
svartbak  
tjeld  
vipe

#### Pattedyr

oter

## 8.2 Hestøya og Burøya

### Karplanter

akstusenblad  
bakkefrytle  
bakkesoleie  
bekkeblom  
bergfuru  
bergskrinneblom  
bjørnebrodd  
bjørneskjegg  
bjørk  
blokkebær  
blåbær  
blåklokke  
blåknapp  
blåstarr  
blåtopp  
breimyrrull  
bringebær  
buestarr  
bukkeblad  
dunhavre  
duskmyrrull  
dvergbjørk  
dvergjamne  
einer  
enghumleblom  
engkvein  
engsmelle  
finnskjegg  
fjellarve  
fjellfrøstjerne  
fjellmarikåpe  
fjellsmelle  
fjelltistel  
fjærekoll  
fjæresauløk  
fjæresivaks  
flaskestarr  
flekkmure  
flekkmarihand  
frynsestarr

fugletelg  
fuglevikke  
furu  
føllblom  
gjeldkarve  
gjerdevikke  
grov nattfiol  
gulflatbelg  
gullris  
gulmaure  
gulsildre  
gåsemure  
hengeaks  
hengeving  
hundekjeks  
hvitbladtistel  
hvitmaure  
hårstarr  
jonsokkoll  
jåblom  
kattefot  
kornstarr  
krekling  
legeveronika  
lodnerubloom  
loppestarr  
marikåpe sp.  
marinøkkel  
markjordbær  
melbær  
mjørdurt  
murburkne  
myrhatt  
myrklegg  
myrmaure  
myrsauløk  
myrsnelle  
osp  
pors  
rogn  
rosenrot  
rundbelg

ryllik  
rød jonsokblom  
rødsildre  
rødsvingel  
røsslyng  
saltgras sp  
saltsiv  
sandsiv  
selje  
skjørkrans  
skogstorkenebb  
slirestarr  
sløke  
slåttestarr  
småbergknapp  
småengkall  
småhavgras  
småsmelle  
småsyre  
storblåfjær  
stormarimjelle  
stornesle  
strandkjempe  
strandkryp  
strandkvann  
strandrug  
strandsmelle  
sumphaukeskjegg  
svartopp  
sveltull  
særbustarr  
sølvbunke  
teiebær  
tepperot  
tettegras  
tiriltunge  
torvmyrrull  
trådtjønnaks  
tunrapp  
tyttebær  
ugrasbalderbrå

vanlig nattfiol  
veitistel  
vendelrot  
vier sp  
ålegras

### Moser

blomstermose sp  
etasjemose  
fettmose  
furumose  
heigråmose  
kammose  
krypsilkemose  
myrstjernemose  
putevrimose  
ryemose  
rødmakkmose  
skjøtmose  
storklokkemose  
storkransmose  
stormakkmose

### Fugl

enkeltbekkasin  
fiskemåke  
gjøk  
gråmåke  
havørn  
kråke  
ravn  
rødstilk  
skjære  
storspove  
strandsnipe  
svartbak  
tjeld  
vipe

### Pattedyr

oter

### 8.3 Klakken

#### Karplanter

bakkefrytle  
bakkesoleie  
bjørnebrodd  
bjørneskjegg  
bjørk  
blokkebær  
blåbær  
blåklokke  
blåknapp  
blåstarr  
blåtopp  
breimyrull  
bringebær  
buestarr  
bukkeblad  
dunhavre  
duskmyrull  
dvergbjørk  
dvergjamne  
einer  
enghumleblom  
engkvein  
engsmelle  
finnskjegg  
fjellarve  
fjellfrøstjerne  
fjellmarikåpe  
fjellsmelle  
fjelltistel  
fjærekoll  
fjæresauløk  
fjæresivaks  
flaskestarr  
flekkmure  
flekkmarihand  
frynsestarr  
fugletelg  
fuglevikke  
føllblom  
gjeldkarve  
gjerdevikke  
grov nattfiol  
gulflatbelg  
gullris  
gulmaure  
gulsildre  
gåsemure  
hengeaks  
hengeving  
hundekjeks

hvitbladtistel  
hvitmaure  
hårstarr  
jonsokkoll  
jåblom  
kattefot  
kornstarr  
krekling  
legeveronika  
lodnerubloom  
lopestarr  
marikåpe sp.  
marinøkkel  
markjordbær  
melbær  
mjødurt  
murburkne  
myrhatt  
myrklegg  
myrmaure  
myrsauløk  
myrsnelle  
osp  
pors  
rogn  
rosenrot  
rundbelg  
ryllik  
rød jonsokblom  
rødsildre  
rødsvingel  
røsslyng  
saltgras sp  
saltsiv  
sandsiv  
skogstorkenebb  
slirestarr  
sløke  
slåttestarr  
småbergknapp  
småengkall  
småsmelle  
småsyre  
storblåfjær  
stormarimjelle  
stornesle  
strandkjempe  
strandkvann  
strandrug  
strandsmelle  
sumphaukeskjegg

svarttopp  
sveltull  
særbustarr  
sølvbunke  
teiebær  
tepperot  
tettegras  
tiriltunge  
torvmyrull  
trådtjønnaks  
tunrapp  
tyttebær  
ugrasbalderbrå  
vanlig nattfiol  
veitistel  
vendelrot  
vier sp

#### Moser

etasjemose  
furumose  
heigråmose  
kammose  
krypsilkemose  
myrstjernemose  
putevrimose  
ryemose  
rødmakkemose  
skjøtmose  
storkransmose  
stormakkemose

#### Fugl

enkeltbekkasin  
fiskemåke  
gråmåke  
havørn  
kråke  
ravn  
rødstilk  
skjære  
storspove  
strandsnipe  
svartbak  
tjeld

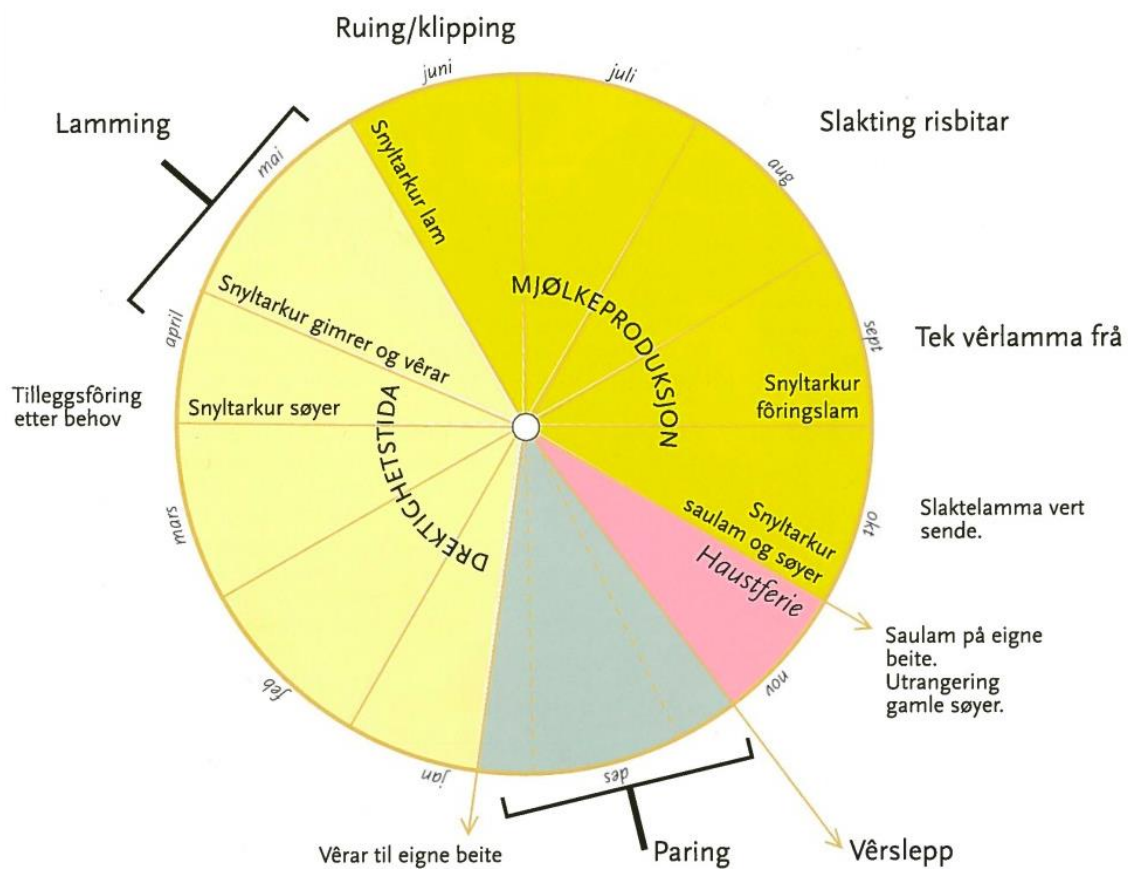
#### Pattedyr

oter

## Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

*Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.*



# SNO-retningslinjer for lyngbrenning



---

**Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere**

---

**Fra: SNO-sentralt**

---

**Dato: Gjeldende fra 2011**

---

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulike alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

### **Før brenning**

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes



- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

#### **Under brenning**

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

#### **Etter brenning**

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

## Vedlegg 3: Lokalitetsbeskrivelser andre naturtyper innenfor undersøkelsesområdet.

### Hestøya

Det ble registrert en ålegraseng på Hestøya, og lokalitetsbeskrivelsen legges ved her.

Kommune: Leka

UTM Sone 33 N7226751 Ø 345085

Naturbase ID: NY

Areal: 8 daa

Naturtype: Ålegraseng 100 %

Utforminger: Vanlig ålegraseng 80%, havgras/tjønnaks-undervannseng 20 %

Registreringsdato: 25.06.2018

Verdi; Viktig – B

**Innledning:** Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 25.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtselsplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Området på Leknesøyene har vært undersøkt tidligere, og det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra 1986 og 1995. I tillegg finnes en del registreringer av fugl. Disse utgjør for det meste vidt utbredte arter med lav presisjon på registreringene. I tillegg inngår Hestøya og Burøya i allerede eksisterende skjøtselsplan for Hestøya, Burøya og Senningan (Hasselvoll, 2013). Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra DB Håndbok 19, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

**Lokalisering og naturgrunnlag:** Lokaliteten ligger nordvest på Hestøya i Leka kommune, og består av en grunn dam/poll avgrenset av rike kystlyngheier og strandenger på alle kanter. Mye av området er preget av rik berggrunn, og denne består av blant annet basalt med putestruktur, delvis hyaloklastitt, også med lag av fyllitt og kiselstein i tillegg til områder i vest med harzburgitt, lherzolitt, dunit, serpentinit. Alt dette er baserike bergarter (Kilde: NGU). Løsmassene ser ut til å bestå av strandavsetninger, og inkluderer både sand og skjellsand. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonssesjon, humid underseksjon (O3h).

**Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:** Lokaliteten er registrert som ålegraseng av utformingen vanlig ålegras (80 %). I tillegg finnes særlig i øst også partier med havgras/tjønnaks-undervannseng (ca. 20 %). Ellers er store deler av lokaliteten å regne som vannmasser i fjorder, poller og litoralbasseng (H2) og eufotisk marin sedimentbunn (M4).

**Artsmangfold:** Området bærer tydelig preg av brakkvannspåvirkning, og i strandengene som ligger inntil, finnes blant annet mye fjæresivaks og rustsivaks. I selve dammen forekommer store mengder ålegras, samt at enkelte partier er dominert av småhavgras. Det ble observert spor etter oter (VU) flere steder innenfor lokaliteten i forbindelse med undersøkelsene i 2018. Mink (SE) ble registrert her i 2015. Av fugl ble kun vanlige arter observert, men området er viktig blant annet for ender, vadere og gjess, og arter som storspove (VU), teist (VU), snadderand (NT) og ærfugl (NT) er registrert her (Kilde: Artskart).

**Bruk, tilstand og påvirkning:** Lokaliteten later til å være intakt og uten spor etter menneskelige påvirkninger av noe slag. Det er lite søppel både her og på resten av Hestøya, sammenlignet med andre steder langs kysten på grunn av at det årlig plukkes søppel på øyene her ute.

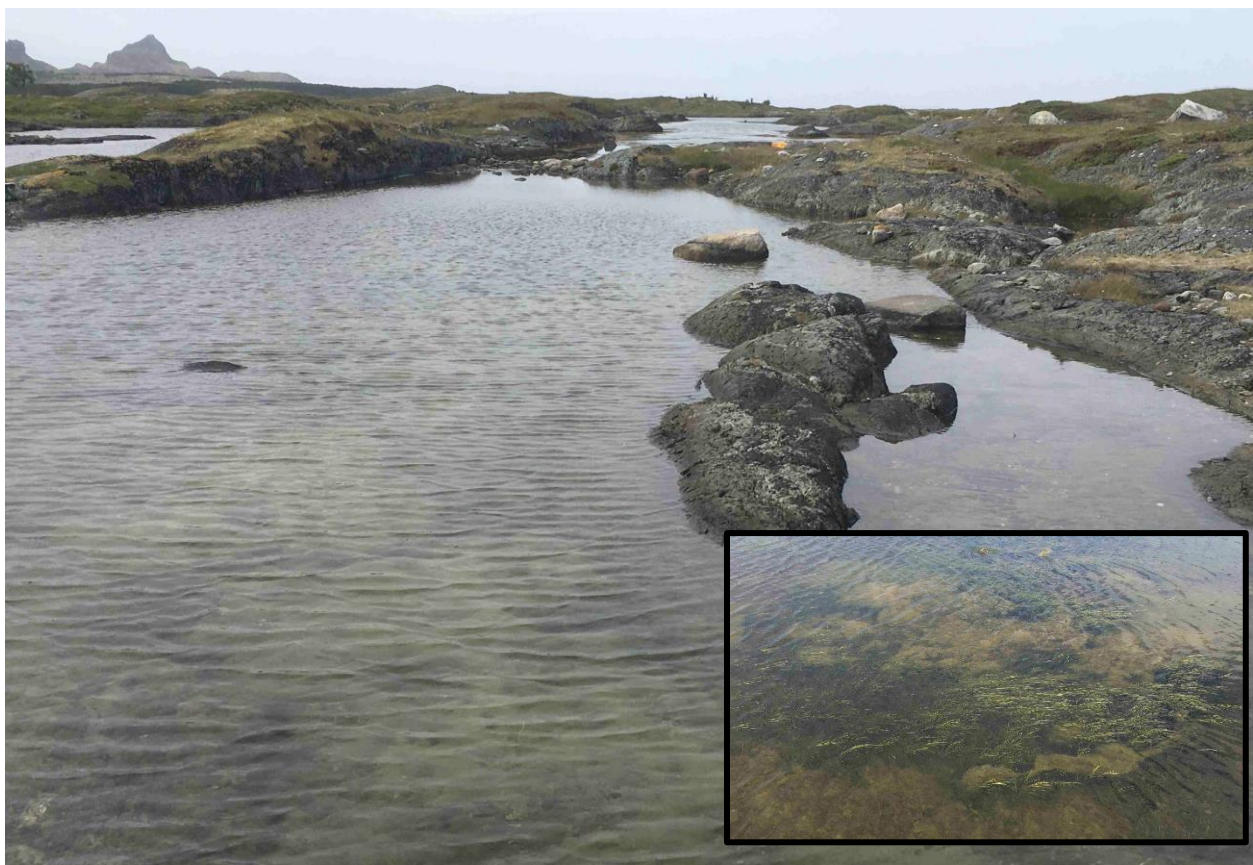
**Skjøtsel og hensyn:** Lokalitetene må sees i sammenheng med arealene rundt. Disse består av rike lyngheier, rike myrer og rike strandenger. Lokaliteten bør ikke utsettes for tekniske inngrep inkludert gjenfylling og uttak av sand.

**Del av helhetlig landskap:** Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med kystlyngheier, beiter og rike gruntområder nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. I nærområdene finnes også større partier med grunne bukter og vikar, til dels med godt utviklede strandengsamfunn. Slike områder er opplagt viktige blant annet for ender, gjess og vadefugler, både i hekketiden og på trekk.

**Fremmede arter:** Ingen registrerte.

**Verdivurdering:** Etter faktaark for ålegraseng fra DN Håndbok 19 verdisettes lokaliteten som Viktig – B ut fra at dette kan regnes som en brakkvannsenseng, samt at den ligger nær flere gyteområder for torsk.

**Merknad:** -



Figur 24. Lokaliteten sett fra nordøst mot sørvest. Ålegras (innfelt) finnes partivis i store forekomster. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 27.06.2018.